
5e JAARGANG

- NR. 5 -

OKTOBER 1979

DE MOURIK

vogelwerkgroep rijk van nijmegen en omstreken

Redactie: Pieter-Paul van Laake; Jan Pieters; Henk Hoogenboom; Martien Langen**Kontakt-adres:** Jonkerstraat 57, 6551 DD Weurt, telefoon: 08897 - 1908**Bestuur:****VOORZITTER:**

Johan Thissen,
Spoorlaan 22, 6562 AN Groesbeek,
tel.: 08891 - 1523.

ORNITHOLOGISCH SECRETARIAAT:

F. Hustings,
Jac. Canisstraat 6, 6521 HN Nijmegen,
tel.: 080 - 233278.

ADMINISTRATIEF SECRETARIAAT:

Hugo de Vries,
Weezenhof 32 - 67, 6536 GG Nijmegen,
tel.: 080 - 441788.

PENNINGMEESTER:

Henk de Vries,
Jan v. Cuykstraat 46, 5431 GC Cuyk,
tel.: 08850 - 13614
postgiro: 26.47.41 met vermelding: " VWG "

CONTRIBUTIE:

Werkende leden f 10,00
Symp. leden f 15,00
Jeugdleden tot 18 jr. f 5,00
Gezinsleden f 2,50
Abonnementen f 15,00

WERKGEBIED**van de V.W.G. Rijk van Nijmegen e.o.:**

- Rijk van Nijmegen
- De Nederlandse en Duitse Ooyolders
- Land van Maas en Waal oostelijk van de lijn
Wamel - Megen
- De Brabantse Maasoever vanaf Vierlingsbeek
t/m Megen
- De Kop van Limburg t/m Bergen
- De Betuwe zuidelijk van de Linge

Overneming van artikelen of gedeelten hiervan, alsmede van
illustraties is uitsluitend toegestaan met bronvermelding en
schriftelijke toestemming van de redactie.

Auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikel.
Publikatie van artikelen enz. behoeft niet te betekenen dat de
daarin vermelde meningen het inzicht van de redactie weergeven.

Werkgroepen:**ARCHIEF - VERSLAGEN - WAARNEMINGEN:**

Peter Brouwer,
Pater Brugmanstraat 44, 6522 EN Nijmegen

EXCURSIES:

Vacant

LEESMAPPEN-AVIFONETHEEK:

Jos van Dokkum,
Evertsenstraat 36, 6512 JM Nijmegen.
en Secretariaat

NESTKASTVERVAARDIGING:

Wim Schurink,
Marialaan 39, 6541 RB Nijmegen,
tel.: 080 - 773551.

NESTKASTPLAATSING:

Jan de Vrieze,
Leygraaf 122, 6651 GH Druten,
tel.: 08870 - 3454.

RIVIERTELLINGEN:

Henk de Vries,
Jan van Cuyksestraat 46, 543X GC Cuyk,
tel.: 08850 - 13614.

SOVON-TELLINGEN:

Pieter-Paul van Laake,
Beemdstraat 5, 6533 XR Nijmegen
tel.: 080 - 441788.

STOOTVOGELTELLINGEN:

Johan Thissen,
Spoorlaan 22, 6562 AN Groesbeek,
tel.: 08891 - 1523.

VOGELASYL:

mevr. M. Reijnders,
Heijenseweg 51, 6591 HB Gennep,
tel.: 08851 - 1906.

VOGELCURSUSSEN:

Ed Grotenhuis,
Onyxstraat 29, 6534 XW Nijmegen,
tel.: 080 - 561756.

WINTERVOEDERING:

Jan Pieters,
Schependomlaan 112, 6543 XZ Nijmegen,
tel.: 080 - 771241.

De redactie treurt.....

Op de Algemene Ledenvergadering heeft een kersvers gekozen nieuw bestuurslid het bestaan, om bij een der eerste gelegenheden dat hij het woord voerde, te stellen dat "de redactie maar eens op het matje geroepen moest worden".

De reden hiervoor was het opnemen van een deze heer niet welgevallig berichtje, nl. de aankondiging van het KNNV-Vogeltrekweekend te Schouwen.

De redactie betreurt dit.

De redactie betreurt dit in zeer hoge mate.

In dit land, waar de vrijheid van drukpers (nog steeds) gepraktiseerd wordt, zal geen enkele redactie, en óók deze redactie, dulden dat haar vrijheid om haar taak naar eigen inzicht uit te voeren, beknot wordt.

Geen enkele redactie zal of kan "op het matje geroepen worden", zolang zij de normen van wet en fatsoen niet overschrijdt.

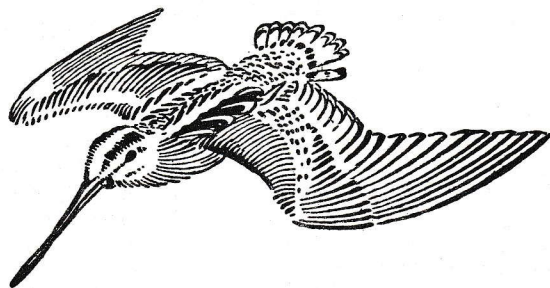
Deze redactie voert haar taak naar eer en geweten uit, in nauwe en prettige samenwerking met het bestuur, maar volgens haar eigen verantwoordelijkheid.

Zij staat ten alle tijde open voor opbouwende kritiek, voor ideeën en voor suggesties.

Maar zij bepaalt zelf wat zij wel en wat zij niet publiceert.

En zij laat zich niet op het matje roepen.

HH

VERSLAG ALGEMENE LEDENVERGADERING 78/09/10

Terecht waren ook dit jaar weer veel leden aanwezig op deze eerste vergadering van het nieuwe seizoen, die op 10 september 1979 in één van de zalen van de Faculteit der Wetenschappen en Natuurwetenschappen werd gehouden.

Opening en Mededelingen.

Na de vergadering geopend te hebben deelde de voorzitter mede dat de Statuten nu klaar zijn en dat belangstellenden een exemplaar kunnen aanvragen bij het Secretariaat.

Van Dick Visser is mededeling ontvangen dat hij zich niet herkiesbaar stelt voor een bestuursfunctie. De voorzitter dankt hem voor het vele werk dat hij voor de VWG heeft verricht, hetgeen door de vergadering door aplaus werd bekrachtigd.

De leden worden verzocht phenologie-formulieren te zenden aan Fred Hustings en de waarnemingen-formulieren aan Peter Brouwer te sturen.

Bestuursverkiezing.

Het voorstel om ieder lid verkiesbaar te stellen werd met 19 tegen 13 stemmen verworpen.

Staannde de vergadering stelden de volgende leden zich kandidaat: Peter Brouwer, Rob Gorissen, Wouter Helmer, Fred Hustings, Johan Thissen, Henk de Vries, Hugo de Vries en Wim v.d. Zande.

In de eerste stemming werd de voorzitter in functie gekozen; de uitslag werd: Johan Thissen 27; Henk de Vries 2; blanco 1; ongeldig 2. In de tweede stemming werden zes bestuursleden gekozen uit zeven kandidaten:

Henk de Vries 33; Hugo de Vries 32; Wouter Helmer 30; Peter Brouwer 29; Wim v.d.Zande 29; Rob Gorissen 28; niet gekozen werd Fred Hustings met 22 stemmen.

De eerste bestuursvergadering zal plaats vinden op 18 oktober om 20.00 uur bij Rob Gorissen, op welke vergadering de functies in het bestuur verdeeld zullen worden.

Kascommissie.

Hennie Gorissen en Ria Nillessen stelden zich kandidaat en werden met algemene stemmen gekozen.

Riviertellingen-Stootvogeltellingen-Zomeractiviteiten-SOVON-tellingen.

Over deze activiteiten worden elders in dit nummer in afzonderlijke artikelen nadere mededelingen gedaan.

Verslagen van de werkgroepen.

Jan de Vrieze zal, als onderdeel van zijn studie, de bewerking op zich nemen van de (broodnodige) herdruk van ons vogel-cursus-boekje. Hij zal hiertoe overleggen met schrijver en docenten van de vogelcursussen.

De leesmappen-cikulation zal worden gestimuleerd, elders in dit nummer wordt hier nader op ingegaan.

Peter-Paul v.Laake denkt aan het organiseren van een telling in het hele gebied van de VWG. Daarvoor zou dit gebied in natuurlijke deelgebieden moeten worden opgesplitst. In Winterswijk loopt een dergelijk project zeer goed. Rob Gorissen zal de archief-werkzaamheden onder zijn hoede nemen.

Voor het Hemelvaart-weekeinde 1980 wordt overwogen een excursie naar Texel te houden.

Collectief abonnement "Het Vogeljaar".

Ter vergadering gaven zich twee nieuwe abonneés, waardoor het Nijmeegse abonneé-bestand is gestegen tot 28.

Rondvraag.

Johan Thissen vroeg de aandacht voor het nieuwe Natuurhistorisch Museum dat in de voormalige Synagoge wordt ingericht. Belangstellenden die mee willen werken aan de opbouw kunnen zich met hem in verbinding stellen. Het beloofd iets heel moois te worden.

★ Hugo de Vries, Weezenhof 32-67, Nijmegen.

LEDENMUTATIES.

Lidmaatschap gecontinueerd na betaling van contributieschuld:
Bellemakers J.M., Hoefstraat 40, St.Anthonis.
Kessler M.F., Kon.Julianastraat 7, Heumen.

Nieuwe leden:

Alphen G.J.van, Warande 28, Beverwijk.
Klaassen M., Museum Kamstraat 60, Nijmegen.
tel. 080-233765.

Hagemeijer B., Meihorst 92-21, Nijmegen.

Bedankt als lid:

P.v.d.Mortel, Boxmeer.

VERGADERINGEN

maandag 12 november 1979

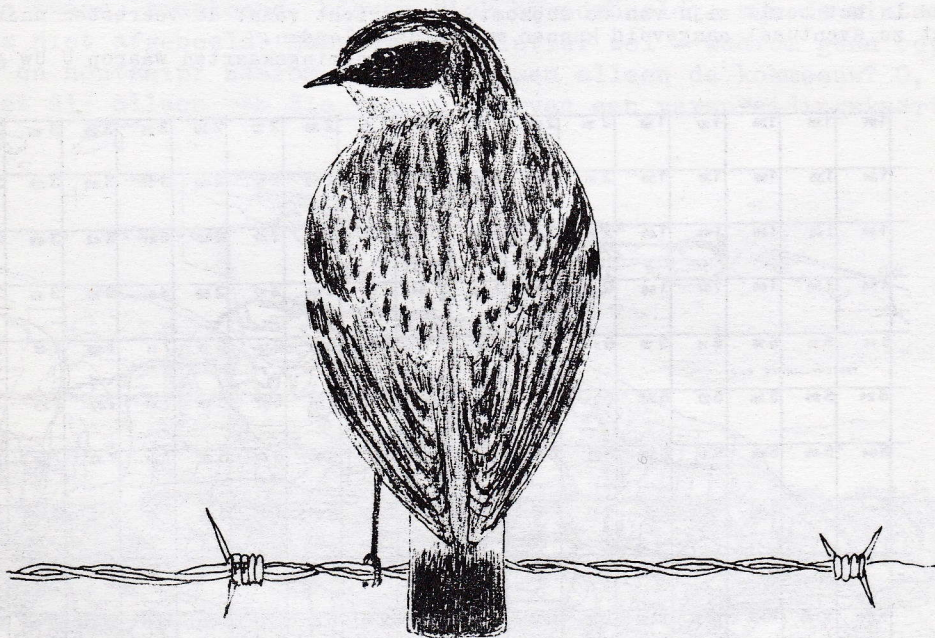
kollegezaal N5

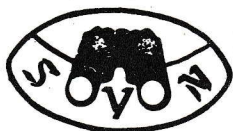
Fac. Wis- en Natuurkunde

20.00 - 21.00: Stootvogeltellingen

21.00 - 22.30: SOVON-tellingen

Nadere bijzonderheden betreffende
deze vergaderingen zijn elders in
dit nummer opgenomen.

1. De vergadering van 20 augustus mislukte deerlijk, omdat de datum niet vermeld was in de Mourik.

De eerstvolgende SOVON-vergadering, waar dus SOVON-zaken worden besproken en kaarten worden aangevuld met waarnemingen van anderen (het is dus een werkaavond waarop U Uw kaart kunt aanvullen), zal gehouden worden op 12 november op de bekende plaats: N5 in het Wis- en Nat. gebouw.

Voorafgaande aan de SOVON-werkzaamheden is er een bijeenkomst betreffende de stootvogeltellingen (zie onder).

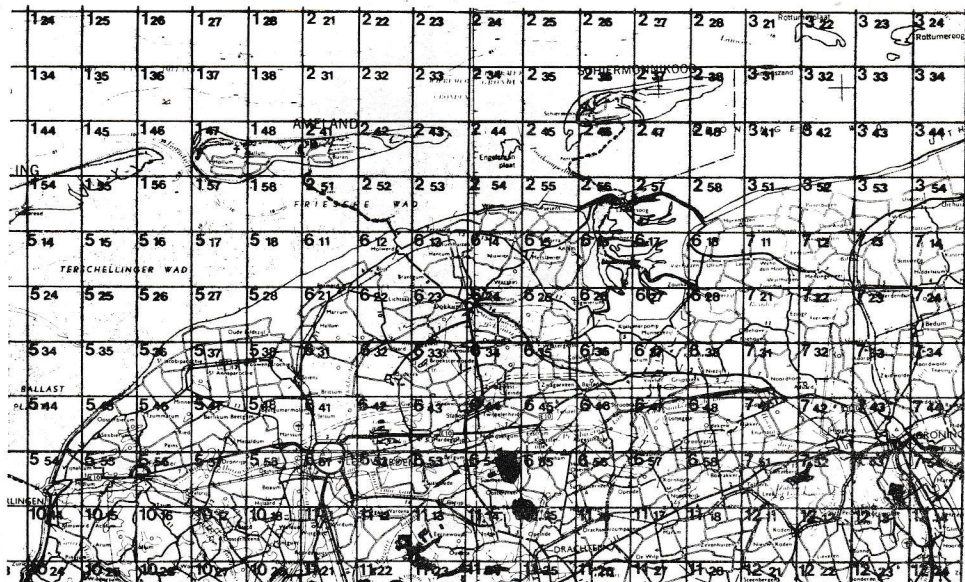
2. Indien U niet zelf komt naar de SOVON-werkavond, wilt U er dan voor zorgen, dat Uw maandkaart(en) tijdig vóór deze avond in het bezit zijn van de subkom. zodat ze eventueel aangevuld kunnen worden?

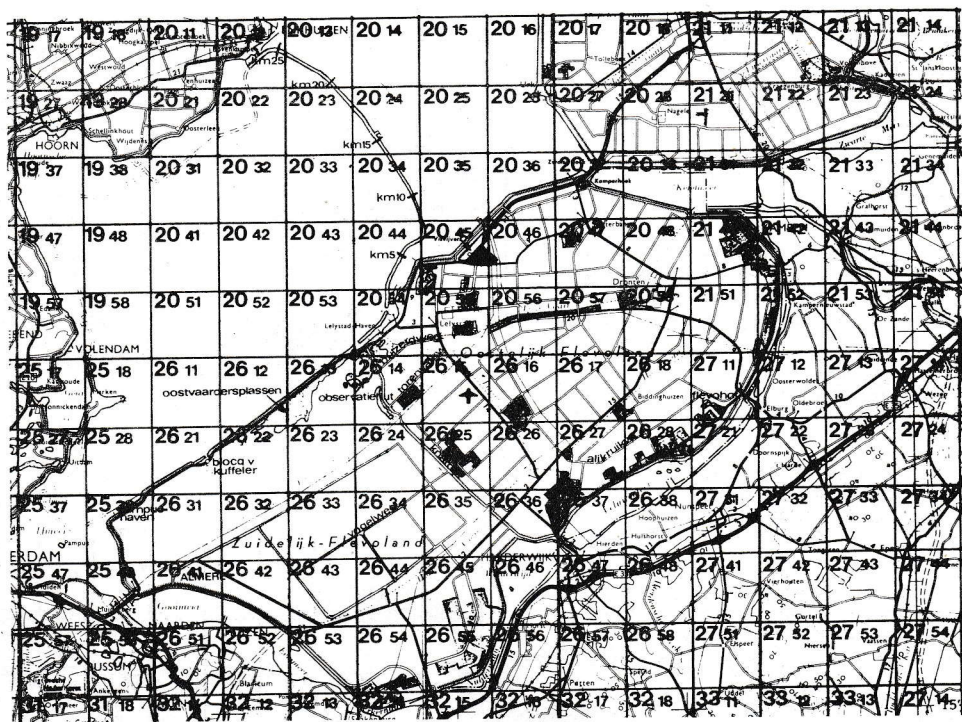
3. In "het Vogeljaar" heeft een oproep gestaan tot het doorgeven van vogelwaarnemingen.

In het Waddengebied en de Flevo-polders komen wel veel vogelaars maar er wonen er weinig: gegevens voor het SOVON-projekt kunnen moeilijk verzameld worden; nb.: maandgegevens.

Aan iedereen, die hier kwam of wel eens komt wordt gevraagd haar/zijn waarnemingen op te sturen. Alle waarnemingen kunnen waardevol zijn en -zelfs wanneer het summiere gegevens betreft- een belangrijke aanvulling betekenen op de al aanwezige kennis. Met behulp van de in dit artikel opgenomen kaartjes waarop de blokkenindeling staat weergegeven moet het mogelijk zijn, na te gaan in welk atlasblok een bepaalde waarneming of telling (zeetrek) verricht is. Gegevens van de Afsluitdijk, de Oostvaardersdijk (Muiderberg-Lelystad), de dijk Lelystad Enkhuizen en de randmeren zijn eveneens van harte welkom evenals waarnemingen verricht vanaf de veerboten naar de waddeneilanden.

Waarnemingskaarten waarop U Uw gegevens

kunt invullen en een handleiding van het project kunt U aanvragen bij de distrikt-coördinatoren en de algemeen coördinator. Voor een meer gedetailleerde blokkenindeling kunt U eveneens terecht bij de distrikt-coördinatoren. (Die staan in de handleiding).

De oproep werd ondertekend door:
 Cor Smit. Overdag: RIN-Textel, p/a p.b. 59, 1790 AB Den Burg Texel.
 Rudolf Martin: Kempenaar 07-13, 8231 EC Lelystad tel. 03200-42265;
 Johan Bekhuis: RIN, Kemperbergerweg 67 6816 RM Arnhem tel. 085-452991 ts 149.

4. Ook Uw waarnemingen uit andere gebieden zijn uiteraard van harte welkom.

5. Op de algemene ledenvergadering van 10 september j.l. is besloten dat er een SOVON-exkursie-programma gemaakt zou worden. Met een tweeledig doel:

a. tenminste éénmaal/maand een inventarisatie te maken van niet-bezette blokken.

b. met name onervaren vogelaars in de VWG een duidelijke mogelijkheid te geven hun kennis te vergroten.

Daartoe heb ik mede op verzoek van de distriktcoördinatoren de volgende gebieden afgepaald:

Mill blokken 46-31, 46-32, 46-21.
 Oss blokken 45-25, 45-26, 45-27, 45-15, 45-16.

Wychen blokken 45-18, 45-28, 39-58.
 Jansberg blokken 46-23, 46-24, 46-14.
 Ravensteinblokken 45-17, 39-57, 39-56, 39-55.

en heb ik een aantal leden van de VWG bereid gevonden deze ekskursies te leiden.

Daarop is het volgende excursie-programma vastgesteld tot half april 1980.

SOVON-EXCURSIE PROGRAMMA tot half januari 1980.

zaterdag 27 oktober:

Mill. Excursie leider D.v.Dorp. Met de fiets.
Vertrek 08.15 Schouburg Keizer Karelplein,
08.30 Winkelcentrum Dukenburgh bij
station Dukenburg.

zaterdag 3 november:

Ravestein. Excursie leider Henk de Vries. Met de auto.
Vertrek 08.50 Staion Ravestein.
Uiterlijk donderdag voorafgaande dienen deelnemers zich in verbinding te stellen met de excursie leider (J.v.Cuykstr. 46, Cuyk. 08850-13614).

zaterdag 10 november:

Jansberg. Excursie leider W.v.d.Zande. Met de fiets. Vertrek 09.00. Parkeerplaats Hotel De Plasmolen.

zaterdag 10 november: (Geze dag dus 2 exc.)

Wijchen. Excursie leider D.Visser. Met de fiets. Vertrek 09.00. Station Wijchen.

zaterdag 17 november:

Oss. Excursie leider J.Thissen. Met de auto.
Vertrek 09.00 Spoorln 22 Groesbeek (met koffie)
09.45 Bandenhandel De Molen, Reek (5 km na Grave ri. Oss)
Twee plaatsen voor autolozen. Meldt u 08891-1523

zaterdag 24 november:

Mill. Excursie leider P.P.v.Laake. Met de fiets. Vertrek 09.00 Pont Katwijk-Mook.

zaterdag 1 december:

Mill. Excursie leider D.v.Dorp. Met de fiets. zie 27 oktober.

zondag 9 december:

Wijchen. Excursie leider R.Honig. Met de fiets. Vertrek 09.00 Station Wijchen.

zaterdag 15 december:

Oss. Geen georganiseerde excursie.

zaterdag 22 december:

Jansberg. Excursie leider W.v.d.Zande. Met de fiets. Zie 10 november.

zaterdag 29 december:

Ravestein. Excursie leider Hk. de Vries. Met de auto. Zie 3 november.

zondag 6 januari:

Wijchen. Excursie leider R.Honig. Met de fiets. zie 9 december.

zaterdag 12 januari:

Oss. Excursie leider J.Thissen. Met de auto. zie 17 november.

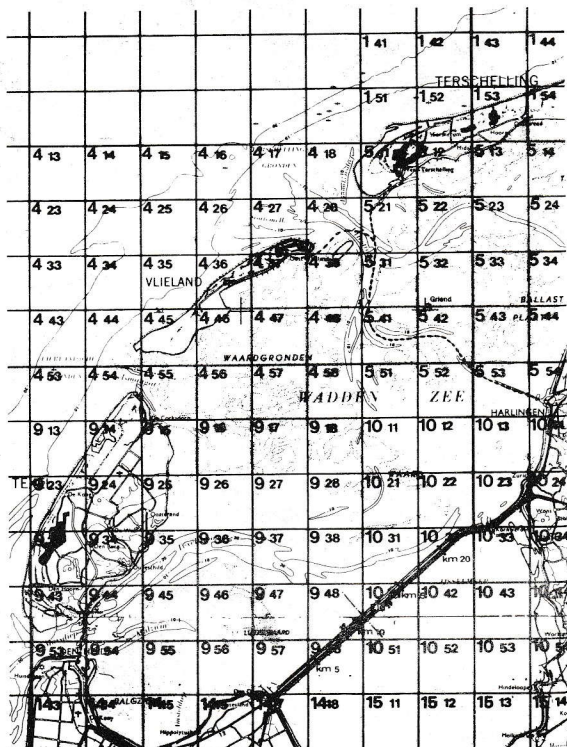
zondag 13 januari:

Jansberg. Excursie leider J.vd.Vaart. Met de auto. Vertrek 09.00 Parkeerplaats Hotel De Plasmolen.

zaterdag 19 januari:

Mill. Excursie leider D.v.Dorp. Met de fiets. zie 27 oktober.

★ Pieter-Paul van Laake
Beemdstraat 4
6533 XR NIJMEGEN

Het programma voor de komende maanden omvat naast de traditionele Rivier- en Stootvogeltellingen ook een groot aantal SOVOV excursies.

Speciale excursie naar bepaalde gebiedjes ontbreken geheel; dit is voornamelijk te wijten aan het ontbreken van een "excursie-coördinator". Als u dit leest heeft inmiddels op 18 oktober de bestuursvergadering plaats gevonden en hopelijk is daar een nieuwe man (of vrouw) gevonden voor deze functie, zodat wij u in de volgende Mourik een gevarieerder programma kunnen voorschotelen.

LEESMAPPEN kunnen op twee manieren worden verkregen:

a. Rondzendmap. Circuleert via leden, die zich hiervoor hebben opgegeven. Leenduur per lid veertien dagen. Omdat er -zachtjes uitgedrukt- nogal eens de hand werd gelicht met doorgeefdata, geldt als regel voor behoud van lidmaatschap, het op tijd en uiteraard ongeschonden doorgeven van de map.

b. Afhaalmap. Op verzoek kan men ook rechtstreeks op het leesmappenadres een collectie geschriften afhalen en terugbrengen. Desnoods kan een map ook nog wel bezorgd worden. Aan wensen omtrent inhoud en termijn wordt zoveel mogelijk tegemoet gekomen. Voorstellen voor andere opzet zijn erg welkom.

Beschikbare bladen: Ardea, het Vogeljaar, de Pieper, de Korhaan, het Waddenbulletin, Argus, Audubon Magazine, knipselkrant SBB, In Vogelvlucht (orgaan van vogelstudiegroep van Limburgs Natuurhistorisch Genootschap - erg interessant-). Dringend verzoek aan de leden om ook andere bladen b.v. Limosa, Journal für Ornithologie, British Birds etc. ter beschikking te stellen, al heeft men zelf eventueel geen behoefte aan een map. Graag ook recente uitgaven. Termijn van ter beschikkingstelling uiteraard door uitlener te bepalen. Mappen aan te vragen bij de VWG-secretaris of bij J. van Dokkum, Evertsenstraat 36 Nijmegen.

VOGELGELUIDEN zijn bij opsporing en determinatie vaak erg belangrijk, soms zelfs de enige mogelijkheid. Ter verbetering van de geluidenkennis onder de leden staat een vogelgeluidenverzameling ter beschikking op cassetten. Hiervoor kan men zich wenden tot de VWG-secretaris of J. van Dokkum. Ook hier gaarne voorstellen tot verbetering.

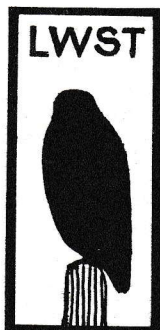
★ Jos van Dokkum
Evertsenstraat 36
6512 JM NIJMEGEN

HET VAKBLAD VOOR DE ORNITHOLOOG

Abonnementen:

Hugo de Vries, tel. 080-441788

Door verschillende vogelwerkgroepen worden al jaren 's winters stootvogeltellingen gehouden al dan niet in combinatie met tellingen van andere vogels. De gebruikte methoden en de omvang van die tellingen zijn zeer uiteenlopend; ook ontbreekt een totaaloverzicht. Bij enkele werkgroepen ontstond de behoefte om wat meer samen te werken. Hiertoe is een "Landelijke Werkgroep Stootvogel Tellingen" gevormd, die zal gaan proberen de stootvogeltellingen in de komende winterseizoenen te coördineren en te stimuleren. Leden van deze L.W.S.T. zijn J.F.N.v.d.Bergh, D.A.Jonkers, G.Mfiskens, J.Thissen en D.Visser.

Het streven van de nieuwe werkgroep is om een representatieve steekproef van de winterpopulatie te krijgen door het tellen van stootvogels in open en half-open landschapstypen over een zo groot mogelijke oppervlakte. Dit kan inzicht verschaffen in aantallen, verspreiding en aantalsverloop gedurende het winterseizoen. Daarnaast is het de bedoeling om een idee over de verschillen in verspreiding in een reeks van winters te krijgen en om het belang van Nederland als overwinteringsgebied vast te stellen.

Met ingang van komend winterseizoen zullen enkele landelijke tellingen gehouden worden, waaraan door onze V.W.G.Rijk van Nijmegen e.o. uiteraard medewerking zal worden verleend.

Daartoe nodigen wij alle leden, die deze winter aan de stootvogeltellingen willen mee doen, uit om op maandag 12 november a.s. de bijeenkomst te bezoeken waarop over deze stootvogeltellingen gesproken zal worden.

De agenda van deze bijeenkomst omvat: 1) Algemene Informatie; 2) Verdeling telgebieden; 3) Instructie telmethoden.

Grote veldornithologische kennis is niet vereist. Eén goede teller per groep is in principe al voldoende. Vaak zitten we meer verlegen om autobezitters die mee willen doen. Aarzel niet om mee te doen, bij grote belangstelling kunnen we ons werkterrein ook uitbreiden. De tellingen worden gehouden op

- 1) één van de dagen 7 t/m 10 december 1979
- 2) één van de dagen 4 t/m 7 januari 1980 en
- 3) één van de dagen 9 of 10 februari 1980.

★ Johan Thissen, Spoorlaan 22, Groesbeek.

- Georde Fuut : 1 ex. Maas Overasselt (P).
- Aalscholver : 1 ex. Kaliwaal-Ooypolder (W,OH); 16-8 1 ex. Maas Overasselt (P); 29-8 1 ad. ex. Bisonbaai (PB).
- Roerdomp : 12-5 1 ex. Oude Waal-Ooypolder, roepend (J. Helmer); 26-5 1 ex. Millingerwaard, roepend (NJN); 6-6 1 ex. Tien Geboden (PB); 27-6 1 ex. Uiterwaarden Boxmeer (I.Strooiwinder, Re); 27-7 1 ex. Groenlanden (OH).
- Woudaap : 24-5 1 paar Tien Geboden (NJN); 4-6 2 ♂♂ roepend Groenlanden-zuid (W); 4-6 1 ex. roepend Groenlanden-elektr.huisje (W).
- Purperreiger : 8-5 1 ad. ex. Tien Geobden (BN); 17-5 1 ex. Uiterwaarden Beuningen (R.Bouwman); 23-5 1 ex. Groenlanden → W overvl. (NJN); 13-8 1 juv. ex. Kaliwaal-Ooypolder → ZO overvl. (Rs); 15-8 2 ex. → Z trekkend Oude Waal-Ooypolder (W,WZ); 18-8 1 ex. Oude Waal-Ooypolder vissend (J.Helmer); en 1 ex. Groenlanden (J. Helmer); 20-8 1 ex. Groenlanden overvl. bij elektr.huisje en 1 ex. Jonkmanshof neerstrijkend (W); 22-8 1 ex. Groenlanden (MK) en 1 ex. Tien Geboden overvl. (W); 24-8 1 ex. Millingerwaard (OH).
- Ooievaar : 9-5 5 ex. H. Landstichting op 200 m hoogte → NO cirkelend (W); 14-5 1 ex. Uiterwaarden Afferden → ZO (I.Strooiwinder, Re); 3-6 2 ex. Oostelijke Ooypolder (ACJN-afd.Wageningen); 3-6 2 ex. Kal-kar rondvliëgend (J.Helmer); 3-6 5 ex. Mehr Duitse Ooypolder → N overvl. op 100 m hoogte (W,WZ); 15-8 1 ex. Ooy-Groenlanden 10.30 uur rondvliëgend (PB) en 18.45 uur waarschijnlijk zelfde ex. fouragerend in weiland ten zuiden van de Hezelstraat (W,WZ).

- Canadese Gans : 9-5 2 ex. Kerkdijk Ooypolder (PB); 12-5 3 ex. Ooypolder (R. Bouwman).
- Grauwe Gans : 31-7 16 ex. Maas Overasselt - W (P); 24-8 18 ex. Maas Overasselt → WW (P).
- Bergeend : 13-8 3 juv. Kaliwaal-Ooypolder fouragerend (Rs); 22-8 4 juv. ex. Kekerdomewaard (Rs).
- Wintertaling : 6-6 1 ♂ Kaliwaal-Ooypolder (PB).
- Krakeend : 24-5 1 ♂ Kaliwaal-Ooypolder (NJN); 12-8 6 ex. Millingerwaard (W); 25-8 4 ex. Millingerwaard (W, WZ); 29-8 35-40 ex. Bisonbaai in vlucht (J van der Veen).
- Krooneend : 6-5 / 9-5 2 ♂♂ + 1 ♀ Tien Geboden en Groenlanden (MK, WZ, PB, NJN, BN); 12-5 1 ♂ Oude Waal-Ooypolder (R. Bouwman); 19-5 ♀ + ♂ Groenlanden (R. Bouwman); 24-5 ♀ + ♂ Groenlanden (NJN).
- Grote Zaagbek : 9-5 3 ♀♀ Waal bij steenfabriek Erlecom (PB).
- Visarend : 3-5 1 ex. Niers Gennep (I. Strooiwinder, Re).
- Wespendief : 13-5 1 ex. Kartenspielerweg Reichswald (NJN); 14-5 1 ex. H. Landstichting → O (J. Helmer); 28-5 1 ex. Valkhof Nijmegen in boom (JT); 12-6 1 ex. H. Landstichting overvl. (J. Helmer); 17-6 1 ex. Kartenspielerweg Reichswald, baltsvlucht (W); 1-7 1 ex. Reichswald bij boswachtershuis rondcirkelend (W); 3-7 1 ex. Nijmegen zuid (P); 27-7 5 ex. Reichswald, waaronder baltsend paar (W, WZ); 27-7 1 ex. De Horst Groesbeek, rondcirkelend (W, WZ); 3-8 1 ex. Meerwijk Groesbeek (J. Helmer); 3-8 3 paar Reichswald langs Kartenspielerweg (W); 9-8 1 ex. Groenlanden (OH); 14-8 1 ex. Meerwijk Groesbeek (W); 25-8 1 ex. zweefvliegveld Heumen (NJN); 26-8 Steenfabriek Groenlanden (WZ, OH).

- Rode Wouw : 4-5 2 ex. Groenlanden - één ex. jagend (WZ, MK, e.a.); 6-5 2 ex. Hatertse Broek 5 min. na elkaar vliegend, 1 ex. stortend op Buizerd (NJN); 11-5 1 ex. H. Landstichting op 25 m. hoogte → 0 (W. en J. Helmer); 14-5 ♀♂ Heumense bos cirkelend, nagezeten door kraaien (J. van der Veen); 24-5 1 ex. Grote Both bij Leuth (NJN); 25-5 1 ex. De Plak-Ooypolder (NJN); 26-5 Duitse Ooypolder (NJN); 3-6 1 ex. Kalkar (ACJN-afd. Wagingen); 4-6 2 ex. Duitse Ooypolder (NJN); 23-6 1 ex. Millingerwaard (NJN); 23-6 1 ex. De Bruuk (NJN).
- Zwarte Wouw : 5-5 2 ex. Griend Langstraat-Ooypolder → NNO 14.15 uur en 1 ex. Idem → Z 14.45 uur (WZ, MK); 24-5 1 ex. Groenlanden → W overvl. en 1 ex. Oude Waal-Ooypolder, jagend (zelfde ex?)(NJN); 26-5 1 ex. Bisonbaai rondcirk. en 1 ex. Heuvelrug overvl. (zelfde ex?)(NJN); 4-6 1 ex. Reichswald (NJN).
- Havik : 13-5 6 ♂♂ + 2 ♀♀ Kartenspielerweg Reichswald en 1 ex. Zelderse Driessen postduif stotend (NJN); 25-5 1 ex. Groenlanden overvl. (NJN); 26-5 1 ex. Circul van de Ooy naar heuvelrug vliegend (NJN); 1-6 1 ex. Heumensoord (P); 28-6 1 ex. ♂ Erlendeich bij Nütterden en 1 ♂ Mehrdamshof bij Mehr (GM, JT); 1-7 1 ♀ en 2 juv. ex. Kartenspielerweg Reichswald (W); 5-7 1 ♂ idem (W, WZ); 25-7 1 juv. Steenfabriek Groenland. (Re); 27-7 6 ex. Reichswald (W, WZ); 3-8 2 ex. Kartenspielerweg Reichswald (W); 12-8 1 ad. ex. Millingerwaard (OH); 20-8 1 ex. Steenfabriek Groenlanden (OH); 20-8 1 juv. ex. Groenlanden jagend Hezelstraat (W); 20-8 1 ♀ Mariënbosch Nijmegen (J. Helmer); 23-8 1 juv. ♀ Tien Geboden jagend (W); 23-8 1 ex. Mariënbosch Nijmegen in stootduik (W).

- Sperwer : 13-5 1 ♀ H.Landstichting jagend (W); 24-5 1 ex. Vlietberg Ooypolder (NJN); 28-6 1 ♂ Groenlanden/Circul van de Ooy jagend (W); 1-7 2 ♀♀ + 1 ♂ Kartenspielerweg Reichswald (W); 27-7 3 ex. Reichswald (W,WZ); 2-8 1 juv. ex. Camping Mill (Re); 3-8 6 ex. Kartenspielerweg Reichswald (W); 14-8 1 ♀ Tien Geboden jagend (W); 24-8 1 ♀ Circul van de Ooy (PB); 28-8 1 ex. Steenfabriek Groenlanden (OH,W) en 1 ♀ + 1 ♂ (W).
- Blauwe Kieken-
dief : 6-5 1 ex. Loenense bos Slijk/Ewijk (Th.Janssen); 24-5 1 ♀ Groenlanden → Z overvl. (NJN); 20-8 1 ♀ Bemmelse Waarden (OH).
- Boomvalk : 2-5 1 ex. Plein 1944 Nijmegen overvl. (PB); 13-5 1 ex. Kartenspielerweg Reichswald (NJN); 19-5 1 ex. De Plak Ooypolder, 2 ex. Kapitteldijk (PB); 1-6 1 ex. Heumensoord (P); 17-6 1 ♀ Tuin Gennep → NO (I.Strooiwinder, Re); 28-6 1 ex. Grünerweg bij Keecken (GM,JT); 15-8 1 ex. H. Landstichting in stootduik (W); 21-8 3 ex. Overasselt, bij elkaar (P).
- Waterral : 24-5 2 ex. r. Bemmelse Waarden (NJN); 16-6 2 ex. Kekerdomewaard en 2 ex. r. Ooyse Graaf (W,WZ); 15-8 1 ex. r. Groenlanden (W).
- Porseleinhoen : 15-5 2 ex. Tien Geboden (MK,WZ).
- Kwartelkoning : 24-5 2 ♂♂ r. Hoekse waard (J.Helmer); 19-6 6 ♂♂ Bemmelse waarden (J.Helmer); 4-7 1 ex. r. Bisonbaai en 1 ex. r. Kaliwaal Ooypolder in gerstveld (W); 3-8 1 ♂ r. Bisonbaai-west (OH).
- Bontbekplevier : 10-8 1 ex. Erlecomsewaard (OH); 11-8 3 ex. Bisonbaai-west fouragerend (Rs); 13-8 8 ex. Kekerdome waard fouragerend (Rs); 22-8 2 ex. Bisonbaai-west fouragerend, 1 ex. Kekerdome waard (Rs); 24-8 1 ex. Bemmelse waarden (OH).

- Kleine Plevier : 3-5 2 paar Maas-Heijen broedgeval (I.Strooiwinder,Re); 29-7 9 ex. Strang Kaliwaal-Ooy-polder (W); 12-8 18 ex. Kaliwaal-Ooy-polder (W) 25-8 9 ex. Kaliwaal-Ooy-polder (W,WZ); 29-8 1 ex. Oude Waal-Ooy-polder (PB).
- Strandplevier : 13-8 1-2 ex. Kekerdomse waard (Rs).
- Kleine Strand-
loper : 26-7 2 ex. Strang Kaliwaal-Ooy-polder (J. Helmer); 28-8 1 ex. Kaliwaal-Ooy-polder (MK).
- Bonte Strand-
loper : 31-7 1 ex. Strang Kaliwaal-Ooy-polder (MK); 12-8 1 ex. Millingerwaard in zomerkleed en 1 ex. Bisonbaai (W); 13-8 1 ex. Kekerdomse waard (Rs).
- Kemphaan : 14-5 15 ex. Oude Waal-Ooy-polder (W); 22-7 26 ex. Erlecomse waard (OH); 1-8 34 ex. Erlecom-se waard (OH); 12-8 31 ex. Kaliwaal-Ooy-polder (W).
- Zwarte Ruiter : max. 9-5 11 ex. Kaliwaal-Ooy-polder (PB); 18-7 14 ex. Erlecomse Waard (OH); 11-8 17 ex. Kali-waal. Ooy-polder (Rs); 25-8 34 ex. Kaliwaal-Ooy-polder, waarvan 30 in één groep (W,WZ).
- Tureluur : 16-6 25-30 ex. Kaliwaal-Ooy-polder (W,WZ); 12-8 15 ex. Kaliwaal-Ooy-polder (W).
- Groenpootruiter : max. 9-5 8 ex. Kaliwaal-Ooy-polder (PB); 27-7 6 ex. Kaliwaal-Ooy-polder (PB).
- Witgatje : 16-6 2 ex. Ooyse Graaf (W,WZ); 30-6 3 ex. Uiterwaarden Boxmeer (I.Strooiwinder Re); 27-7 2 ex. Oude Waal-Ooy-polder (PB); 11-8 2 ex. Kaliwaal-Ooy-polder opvl. (Rs); 12-8 5 ex. Millingerwaard (W); 23-8 2 ex. Bisonbaai (W); 25-8 1 ex. Leuthse Visvijvers

(W,WZ); 28-8 1 ex. Maas Overasselt (P).

Bosruiter : 2-5 1 ♀ Maas-Heijen (I.Strooiwinder, Re);
9-5 2 ex. Haterse Broek → ZW (BN); 22-7 3 ex.
Erlecomse waard (OH); 28-7 1 ex. Bisonbaai (W)
29-7 2 ex. Millingerwaard (W); 4-8 2 ex. Mil-
lingerwaard (W); 11-8 3 ex. Bisonbaai (P);
12-8 2 ex. Millingerwaard (W); 25-8 1 ex.
Leuthse tichelgaten (W,WZ).

Oeverloper : max. 11 ex. Oude Waal-Ooypolder (PB); 26-7
60 ex. Ooypolder (BN); 1-8 27 ex. Kekerdomse
waard (OH); 9-8 20 ex. Maas van Maasbommel tot
Mook (Re); 12-8 16 ex. Bisonbaai, 12 ex. Kali-
waal-Ooypolder, 18 ex. Millingerwaard (W);
24-8 12 ex. Bisonbaai tot Kekerdomse waard
(Rs); 29-8 15 ex. Erlecomse waard (J.van der
Veen).

Grutto : 16-6 95 ex. Kaliwaal-Ooypolder en 40 ex.
Millingerwaard (W,WZ); 27-7 88 ex. Kaliwaal-
Ooypolder en 31 ex. Bisonbaai-west (PB); 15-8
7 ex. Kaliwaal-Ooypolder (PB).

Wulp : 29-7 65 ex. Millingerwaard (W); 22-8 41 ex.
Kekerdomse waard (Rs); 24-8 18 ex. Kouwedijk-
Ooypolder (PB); 31-8 60 ex. Millingerwaard (H).

Regenwulp : 5-5 1 ex. Griend Langstraat → NNW (MK,WZ); 5-5
1 ex. Hatertse Broek (J.Helmer); 23-7 1 ex.
H.Landstichting overvl.(J.Helmer); 30-7
onbekend aantal over Nijmegen-oost → W tot NW
's nachts (BN); 4-8 11 ex. Millingerwaard → O
wegvl., 10 ex. Kaliwaal-Ooypolder (W); en 60
ex. H.Landstichting → Z zeer hoog (W,WZ); 15-8
1 ex. Kaliwaal-Ooypolder → W (PB); 18-8 26 ex.
Steenfabriek Groenlanden → W (BN,MK); 28-8 7
ex. Maas-Overasselt → ZW (P); 30-8 2 ex.
Steenfabriek Groenlanden → ZW (W).

- Dwergmeeuw : 13-5 2 juv.ex. Kaliwaal-Ooypolder (R.Bouwman)
- Kleine Mantel
meeuw : 16-6 2 ex. Waal-Erlecom → W (W,WZ); 3-7 1 ad.
ex. Millingerwaard (W); 4-7 1 ex. Millingerwaard
(W); 12-8 1 subad. ex. Kaliwaal-Ooypolder (W);
28-8 1 ex. Waal-Millingerwaard (OH).
- Grote Mantel
meeuw : 29-7 1 ad.ex. Strang Kaliwaal-Ooypolder (W);
12-8 3 juv. ex. Kaliwaal-Ooypolder (W).
- Witwangstern : 27-6 1 ex. Uiterwaarden Boxmeer (I.Strooiwinder,
Re).
- Dwergstern : 16-6 1 paar Kaliwaal-Ooypolder broedend (BN).
- Reuzenstern : 3-7 1 ex. Millingerwaard (W).
- Nachtzwaluw : 4-6 4 ♂♂ + 2 ♀♀ Quin Afferden (I.Strooiwinder,
Re); 30-7 ♀+♂ min 1 jong Muldershop Groesbeek
(W).
- Alpengierzwaluw : 25-7 1 ex. Weurtseweg, Nijmegen in zwerm gier-
zwaluwen.(HO).
- IJsvogel : 31-8 1 ex. Bisonbaai-west (WZ,W,OH).
- Draaihals : 8-5 1 ex. Elzenkamp-BEEK (Hs); 27-7 1 ex. tuin
Gennep (t/m 31 juli) (Re).
- Groene Specht : 14-5 1 ex. Groenlanden roepend (W).
- Zwarte Specht : 1-6 3 ex. Heumensoord (P); 4-7 1 ♂ Meerwijk
Groesbeek rondvl. (W).
- Kleine Bonte
specht : 5-5 1 ex. Maas-Heijen (I.Strooiwinder, Re); 12-5
1 ex. r. Botanische Tuin Nijmegen (W); 24-5 1
ex. r. Groenlanden (NJN).

- Oeverzwaluw : ± 110 nesten Millingerwaard (NJN); 31-8 enkele ex. Steenfabriek Groenlanden (W).
- Noordse Gele Kwikstaart : 12-5 ± 40 ex. Tien Geboden (J.Helmer).
- Rouwkwikstaart : 17-8 1 ex. Heumen (W.Broeren).
- Grauwe Klauwier: 4-6 1 paar boswachtershuis Reichswald (NJN); juli en augustus ook waargenomen.
- Snor : 9-5 1 ♂ z ten noorden en 1 ♂ z ten zuiden van steenfabriek Groenlanden (PB).
- Sprinkhaanriet-zanger : 13-5 1 ♂ Groenlanden (R.Bouwman); 14-5 1 ♂ z steenfabriek Groenlanden (W); 19-5 1 ♂ z Mühlenweide bij Nütterden (JT); 30-7 1 ♂ z Muldershop Groesbeek (W); 23-8 1 ex. Steenfabriek Groenlanden (W).
- Bonte vliegen-vanger : 2-5 1 ♂ Heyendaal Nijmegen scand. vorm (RG); 9-5 1 ♂ Oude Waal-Ooypolder (PB); 12-5 2 paar Hezelstraat Groenlanden (J.Helmer); 20-5 1 ♂ Berchmanianum Nijmegen (P); 28-5 1 ♂ Bosweg Nijmegen (P); 31-8 1 ex. steenfabriek Groenlanden (OH).
- Paapje : 9-5 3 ex. Oude Waal-Ooypolder (PB), 1 ex. Dump Erlecomse Dam (PB) en 1 ex. Hatertse Broek (BN, MK); 12-5 ♀♂ Tien Geboden in riet (J.Helmer); 19-5 ♀♂ Kouwedijk-Ooypolder (PB); 26-5 1 o Millingerwaard (NJN); 19-6 1 ex. Bemmelse waarden (J.Helmer); 24-8 4 ex. Bemmelse waarden (OH); 29-8 2 ex. Bisonbaai-west (OH); 30-8 4 ex. steenfabriek Groenlanden (W,MK); 31-8 5 ex. Dijk Overasselt (P).

- Tapuit : 9-5 1 ♀ Oude Waal-Ooypolder en 1 ♂ Langstraat Ooypolder (PB); 19-5 2 ex. Kortenbusch bij Mehr op maïsakker (JT); 26-5 1 ♂ Millingerwaard (NJNI); 15-8 1 ex. Kaliwaal-Ooypolder en 1 ex. Duffeld-dijk Keulse Hof (PB); 24-8 1 ex. Wylerbergmeer, 1 ex. Wercheren en 1 ex. Ooyse-Graaf (PB); 26-8 1 ex. Dijk Overasselt (P); 30-8 6 ex. Dijk Overasselt (P); 31-8 2 ex. Dijk Overasselt (P); 1 ex. steenfabriek Groenlanden (OH); 2 ex. Oude Waal-Ooypolder en 2 ex. steenfabriek Groenlanden (W).
- Blauwborst : 15-5 1 ♂ z Groenlanden (W,MK); 4-6 1 ♂ z Hezelstraat Ooy(W); 6-6 ♀ + ♂ Hezelstraat achter Tien Geboden (PB); 27-7 1 ♂ Groenlanden elektr. juisje (PB).
- Kramsvogel : 4-5 25 ex. Teersesluispolder (P); 9-5 1 ex. Ooyse-Graaf (PB).
- Grote Lijster : 50 ex. Erlecom binnendijks in vlier (Rs).
- Grauwe gors : 9-5 3 ♂♂ z op paaltjes in uiterwaard bij Over en Nederasselt (J.van der Veen); 26-5 2 ♂♂ z Millingerwaard bij Millingen (NJNI); 16-6 2 ♂♂ z Bemmelse waarden (NJNI); 3-7 1 ♂ z Millingerwaard (andere dan van 26-5) (NJNI).
- Keep : 7-5 ♂ Lange Ven Heijen (I.Strooiwinder,Re).
- Sijs : 21-6, 30-6 ♀ + ♂ tuin Gennep (I.Strooiwinder,Re); 18-7 6 ex. tuin Gennep (Re).
- Putter : 25-5 4 ♂♂ z Millingen (NJNI); 4-7 4 ♂♂ z Leuth (W); 29-7 1 ♂ z Ooyse-Graaf (W); 22-8 30 ex. Leuthse tichelgaten (OH); 29-8 2 ad. en 6 juv. ex. Hoek Erlecomse Dam - St. Hubertusweg (PB).
- Kruisbek : 13-5 1 ex. Kartenspielerweg Reichswald (NJNI); 5-8 10 ex. Reichswald (OH); 14-8 3 ex. Meerwijk

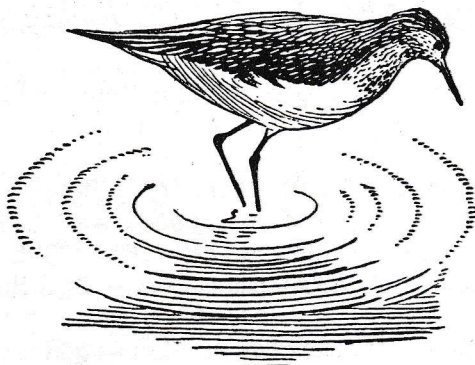
Groesbeek r. overvl. (W); 31-8 1 ex. Nederrijk -
N overvl. (W).

Dat was dan weer een hele waslijst deze keer; maar het ging dan ook over vier maanden. In het volgende nummer van De Mourik komen de waarnemingen over de maanden september en oktober. Wilt u de gegevens uiterlijk 7 november a.s. bij mij indienen, want een week later moeten ze alweer ter beschikking van de redactie zijn.

Bij deze Mourik treft u een nieuw model waarnemingenformulier aan. Wij zullen deze voortaan weer regelmatig samen met de Mourik distribueren; wie echter zoveel waarnemingen doet, dat het niet op een velletje (dubbelzijdig) kan, kan altijd extra exemplaren aanvragen. Mogen wij nog eens aandringen op het inzenden van ALLE waarnemingen. Uit gesprekken blijkt vaak dat vogelaars zeer interessante waarnemingen doen, maar er nooit toe komen deze in te sturen. Voor ons werk zijn deze waarnemingen eigenlijk onmisbaar! Dus graag alles doorgeven; voor die ene postzegel in de twee maanden hoeven we het toch niet te laten.

Op de nieuwe waarnemingenformulieren is ook een kolom opgenomen voor het SOVON-blok-nummer te vermelden. Graag ook hier uw medewerking. Bij deze Mourik is ook een uitgebreide SOVON-kaart van ons gebied gevoegd, waardoor u uw waarneming nauwkeurig in het SOVON-systeem kunt onderbrengen.

★ Peter Brouwer, Pater Brugmanstraat 44, Nijmegen.

Na ruim zes jaren veldwerk en een redactionele periode van bijna drie jaar is onlangs bij Uitgeverij Het Spectrum het boek "Vogels van de Grote Rivieren" verschenen.

Hiermee heeft de Stichting Vogelwerkgroep Grote Rivieren haar grootste en belangrijkste project afgesloten.

Het boek telt 328 pagina's op groot formaat (A4). De indeling is als volgt: Na een gecombineerde inleiding/woord wordt een overzicht gegeven van alle geregistreerde medewerkers uit de periode 1970 - 1979. In totaal komen hierin de namen van ruim 550 waarnemers voor! Vervolgens is er een hoofdstuk gewijd aan de 'Verantwoording van de gevolgde werkwijze', 'De wordingsgeschiedenis van het landschap', 'De vogelgemeenschappen van het landelijke gebied', 'Oude vogelvangmethoden', 'Het voorkomen van vogels in het winterhalfjaar', 'Tellingen op meeuwenlaapplaatsen' en 'Vogeltrek in het rivierengebied' worden uitgebreid in afzonderlijke hoofdstukken besproken.

Het grootste deel van het boek bestaat echter wel uit beschrijvingen van alle waargenomen vogelsoorten, waarbij van de meeste broedvogels en van enkele wintergasten zeer gedetailleerde verspreidingskaarten zijn opgenomen. Tenslotte wordt er ook nog iets medegedeeld over het voorkomen van exotische vogels langs de rivieren.

Vele leden van de Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen en omstreken verleenden hun medewerking

aan het tot standkomen van dit werk, o.a. door het beschikbaar stellen van dagboekgegevens of door het meewerken aan vogeltrek-, meeuwen-, rivieren- of broedvogeltellingen.

Daarom hebben wij bedongen dat eenieder die daadwerkelijke steun heeft verleend het boek tegen sterk gereduceerde prijs in zijn/haar bezit kan krijgen. Deze gereduceerde prijs bedraagt f 27,50 voor een gebonden exemplaar! (De "handelseditie" is in paperback-uitvoering).

De distributie van deze boeken wordt verzorgd door de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels. De meeste medewerkers hebben onlangs van "Vogelbescherming" hierover een schrijven ontvangen met een acceptgiro om het boek te bestellen, maar aangezien onze adreslijst waarschijnlijk niet geheel compleet is, vrezin wij dat er ook nog medewerkers zijn, die nog géén acceptgirokaart ontvingen. Met "Vogelbescherming" is overeengekomen dat deze personen alsnog in de gelegenheid worden gesteld om een boek à f 27,50 te kopen. Hiertoe dienen zij hun naam en adres te zenden aan ondergetekende onder vermelding van "medewerker Vogels van de Grote Rivieren" (liefst zo spoedig mogelijk). Voor niet-medewerkers, die wél lid zijn van "Vogelbescherming" is het boek (eveneens gebonden) voor f 35,00 te verkrijgen. Niet-medewerkers en niet-Vogelbescherming-leden tenslotte kunnen een gebonden exemplaar bij "Vogelbescherming" bestellen voor f 39,50. In de boekhandel kost het boek eveneens f 39,50, doch is daar slechts als paperback verkrijgbaar.

"Vogels van de Grote Rivieren.

"Uitg. Het Spectrum, Spectrum Natuurgids.

"ISBN 90 274 9252 2.

★ L.M.J.v.d.Bergh, Middelveld 114, Druten.

KNEU

Illustratie uit "Vogels van de Grote Rivieren"

1. INLEIDING.

Op 1 maart 1978 is op voorstel van de schrijver dezès door een aantal biologie-studenten aan de K.U. te Nijmegen het gedrag van een groep Kleine Zwanen in de Oosterhoutse Waarden bekeken en geprotokolleerd. Op verzoek van de redactie van De Mourik zijn deze gegevens eens op een rijtje gezet en voorzien van commentaar. Mogelijk kan in de toekomst wat meer gericht worden gekeken naar het gedrag van vogels en in het bijzonder naar de Kleine Zwaan.

2. PLAATS EN WEER.

De Kleine Zwanen bevonden zich op 1 maart 1978 in het meest westelijk gelegen deel van de Oosterhoutse Waarden ter hoogte van kilometerraai-bord 888. Het precieze gebied (zie fig. 1) waarin de protokollen zijn gemaakt wordt in het noorden begrensd door de Oosterhoutse Dijk, in het oosten door een buitendijks gelegen dwarsdijkje lopende ten westen van de Verburgskolk, en in het zuiden en westen door de zomerdijk evenwijdig aan de rivierbedding.

Dit gebied, groot ca. 20 ha, stond tijdens de waarnemingsperiode grotendeels onder water. De hoger gelegen weilanden grenzende aan de zomerdijk waren aanvankelijk nog boven water, maar door het wassende water kwamen ook deze in de loop van de dag grotendeels onder water. Het water kwam over het laagst gelegen deel van de zomerdijk het telgebied binnen (zie pijl in fig. 1).

De weersomstandigheden waren op 1 maart ideaal te noemen. Na een heldere nacht was het tot laat in de middag onbewolkt en droog met zwakke zuidwesten wind (2-3 Bf) en temperatuur tot 14°. Later kwam er meer bewolking opzetten en om 22.00 uur regende het licht.

Er werd op 1 maart waargenomen door:

1. Rene Boot
2. Dick van Dorp
3. Marinus Janssen
4. Jos Rijntjes
5. Wim v.d. Zande.

De taakverdeling was als volgt:

Telgroep A: 7.00 - 11.15 uur: 2,4,
Telgroep B: 11.15 - 16.15 uur: (2),1,5,
Telgroep C: 16.15 - 18.45 uur: 1,2,3,4,

Elk groepje beschikte over een ervaren teller die bekend was met het gedrag van Kleine Zwanen. Er werd waargenomen met een 60x40 telescoop.

3. VRAAGSTELLING.

Onze vraagstelling luidde in het kort:

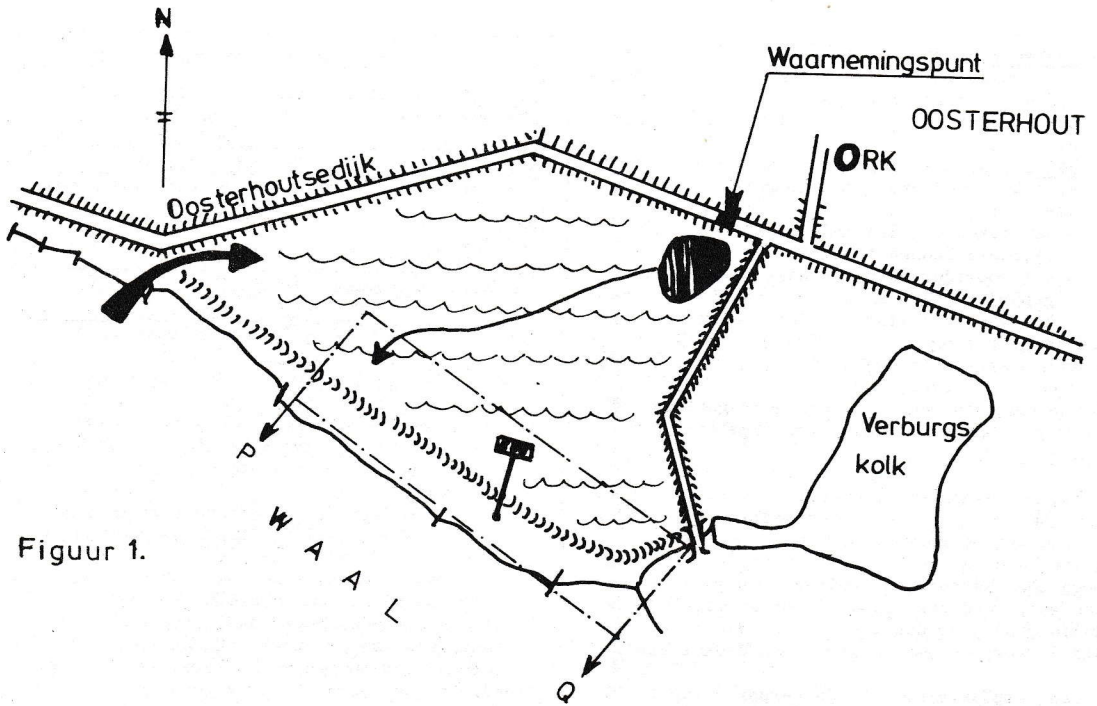
- Wat doet zo'n groep Kleine Zwanen de hele dag?
- Welke gedragingen kunnen we onderscheiden?
- Wat is het gevolg van het stijgende water op het gedrag en de verspreiding van de groep?

4. METHODE.

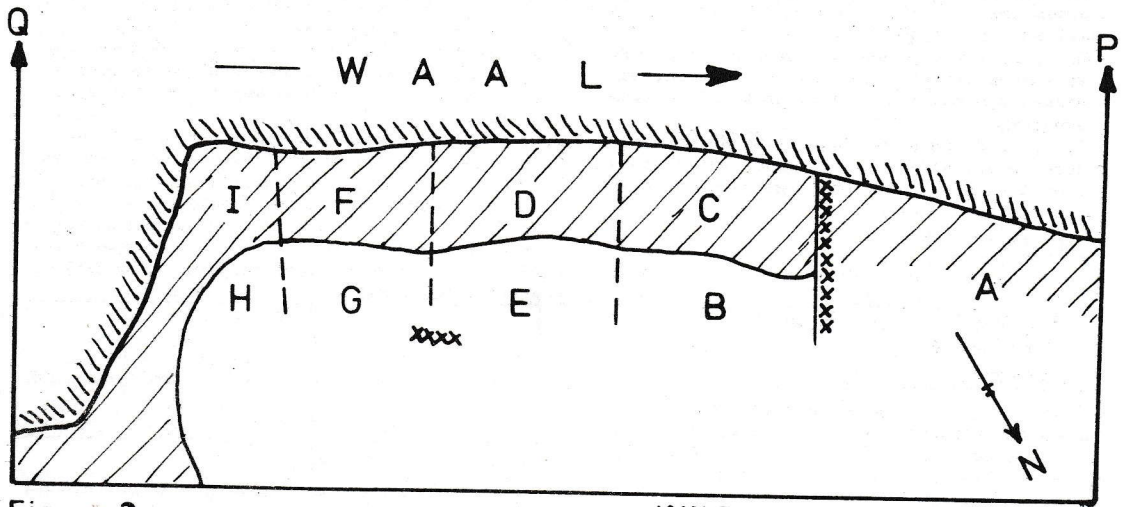
Om het gedrag van een groep vogels in de tijd (temporeel) vast te leggen is het noodzakelijk om vóór een aantal gedragscategoriën te onderscheiden. Gedragscategoriën (in het engels genaamd: Fixed Action Patterns = F.A.P.) zijn vaste steeds weer terugkerende gedragingen, zoals poetsen, waken, foerageren, etc. Wij hebben op 1 maart de volgende gedragscategoriën onderscheiden en beschreven:

- a) Pitten: De vogel staat of ligt bewegingsloos op het land of op het water met de kop in de veren.
- b) Poetsen: (comforthandelingen) Hieronder viel een groot scala van handelingen zoals:
 - het snavel- en kopkrabben met de poten,
 - het 'vleugelklapperen',
 - het poetsen, schoonmaken en invetten van diverse lichaams- en vleugelveren,
 - het schudden van romp- en staartveren,
 - het achterwaarts uitrekken van vleugel en poot.
- c) Foerageren: (voedsel zoeken) De vogel staat of loopt in de vegetatie te pikken; dat is met snelle haphbewegingen het gras afmaaien. De vogel kan ook zittend om zich heen happende bewegingen maken of liggend op het water met de lange hals de bodem afzoeken. Ook het incidenteel waargenomen grondelen rekenen we tot het foerageren.
- d) Drinken: Tijdens het drinken wordt de kop enkele malen opgeheven en de hals gestrekt, waarbij de snavel soms geheel verticaal gehouden wordt (niet horizontaal als bij waken).
- e) Waken: (alert gedrag) De vogel staat recht op met gestrekte hals, waarbij de snavel horizontaal wordt gehouden. Regelmatig wordt de kop gedraaid om de omgeving naar onraad af te spieden.

Alleen als de vogel voor langere tijd dit gedrag vertoonde en onderwijl niet foerageerde werd dit gedrag tot waken gerekend om verwarring met het 'even opkijken tijdens het foerageren' te voorkomen.

Figuur 1.

Figuur 2.

XXX Rij knotwilgen

- f) Zwemmen: Hiertoe horen alle verplaatsingen over water van voedselgebiedje naar voedselgebiedje (afgekort: vg).
- g) Lopen: Hiertoe behoren alle verplaatsingen over land.
- h) Balts (hofmakerij, paarvorming): Hieronder viel weer een groot aantal gedragingen, zoals o.a.:
- het maken van dansende bewegingen door meerdere Zwanen tegelijk,
 - het voortdurend op en neer bewegen van de gestrekte hals onder het vocaliseren (maken van de baltsroep) door meerdere Zwanen.

Andere gedragingen, zoals dreigen, werden zo zelden waargenomen, dat het niet zinvol was deze ook te protokolleren.

Het geheel van onderscheiden gedragscategoriën noemt men in de ethologie (gedragsleer) een ethogram.

Nadat het ethogram is opgesteld wordt met tussenpozen van 15 minuten het gedrag van elk individu uit de groep geobserveerd en geturfd achter één van de acht onderscheiden gedragscategoriën. Wanneer het gedrag niet goed te bepalen was, werd even gewacht tot de vogel 'iets duidelijk' ging doen. Steeds werd de gehele groep geprotocolleerd.

Om de verplaatsingen en de verspreiding te kunnen vastleggen is figuur 2 (gezien vanuit de waarnemingspositie in WZW tot ZZW-richting) gemaakt waarin voorstellen:

- + C, D, F, I zijn de aan de zomerdijk grenzende weilanden die niet onder water stonden. De vakken zijn van elkaar door prikkeldraad gescheiden.
- + B, E, G, H zijn de met bovenstaande corresponderende weilanden die wel onder water stonden.
- + Voor A is geen onderscheid gemaakt in wel/niet ondergelopen weiland.

5. RESULTATEN.

De volgende punten komen aan de orde:

- 5.1. Groeps grootte.
- 5.2. Verplaatsingen in ruimte en tijd.
- 5.3. Bespreking van de protokollen.

5.1. GROEPSGROOTTE.

Uit tabel 1. blijkt dat er een verschil bestaat tussen de groeps grootten door telgroep A,C en die van telgroep B.

De verschillen kunnen zijn veroorzaakt door:

- minder ervaren tellers protokolleerden af en toe ook,
- de telomstandigheden voor groep B werden be-

Groep B.	
Aantal ex.	102-109-113-114-117-120-121-123-124-126-127-129-136-139-144
N_i	1 1 1 1 1 1 1 1 1 5 1 1 3 1 1 1
Gemiddeld \bar{X}	= 124
N_{tot}	= 21
GROEP A,C	
Aantal ex.	120-126-130-132-133-134-135-136-137-138-139-140-142-145-150
N_i	1 1 1 1 1 1 1 1 4 2 4 1 1 1 1 1
Gemiddeld \bar{X}	= 137
N_{tot}	= 22
UITKOMSTEN VAN A,B,C tezamen :	
N_{tot}	= 43
\bar{X}	= 130

tabel 1. Verdeling van de getelde groeps grootten.

moeilijk doordat een rij knotwilgen het zicht op de Zwanen belette,

- de snelheid waarmee is geprotocolleerd,
- door de relatief grote telafstand (max. 500 meter) kunnen exemplaren over het hoofd gezien zijn,
- ook kunnen determinatiefouten zijn gemaakt. In de nabijheid van de Kleine Zwanen hielden zich acht Knobbelswanen op.
- op sommige momenten was de dichtheid erg hoog, waardoor soms moeilijk was uit te maken of een Zwaan al geprotocolleerd was
- tenslotte kan er sprake zijn van systematische verschillen tussen de hoofdtellers.

Benadrukt moet worden dat er geen sprake was van vertrekkende of komende Zwanen; het aantal was de gehele dag constant. Verschillen zijn dus alleen aan bovengenoemde punten te wijten. Uit de eerste telling (de zwanen zwommen toen over ca. 500 m. van slaap-naar voedselgebied) komt het vrij betrouwbare aantal van 136 exemplaren.

Kleine Zwanen gaan gewoonlijk een binding aan voor het leven en meestal blijven de eerstejaars onvolwassen vogels de gehele winter in de buurt van de ouders. De zwanen zwommen tussen 7.00 en 7.45 uur (fig. 1) van het slaapgebied naar vg A (afstand ca. 500 m.) en tijdens deze verplaatsing waren gezinnen en paren afzonderlijk goed te herkennen.

	N	T		
2 ad. ♂ + ♀	0	4	8	
	1	1	3	
	2 juv.	2	8	→ % 1 ^e jrs. ex. = 40%
	3	1	5	
	4	1	6	

tabel 2. Broedsucces

Uit bovenstaande gegevens volgt dat het broedsucces (= % eerste jaars vogels in de populatie) 40% is, wat mij hoog lijkt. Uit tellingen ver-

richt in februari '78 volgt een reëlere waarde; namelijk 27 à 28%.

	78/02/16	78/02/17	78/02/25
Groeps grootte	182	216	211
Aant. juv.	49	59	59
Percentage	27	27	28

tabel 3. Tellingen van Kleine Zwanen in de Loenense Buitenpolder (febr. '78)

5.2. VERPLAATSING IN RUIMTE EN TIJD.

Van Kleine Zwanen is bekend dat het vroeger gespecialiseerde fonteinkruideters waren en dat zij zich ophielden aan de oostelijke oevers van het IJsselmeer. Ze zochten voedsel door met de lange hals de bodem naar waterplanten af te zoeken. Op plaatsen dieper dan 1 meter kwamen geen zwanen voor (L. Tinbergen, 1967). Door de toegenomen vervuiling zijn de fonteinkruidvelden praktisch verdwenen en werden de Kleine Zwanen gedwongen van gedrag en voedselkeuze te veranderen. Meer en meer worden nu Kleine Zwanen aangetroffen in lage en open komgebieden in Zeeland (Lebret en Mullié, 1975), in het rivierengebied, in strangen en op overstromde uiterwaarden. Het hoofdvoedsel is nu gras en wintergraan (L.M.J.v.d.Bergh, 1979). We kunnen dan voor ons geval grofweg

twee soorten gedragingen onderscheiden:

a) zwemmend foerageren, alleen ondergelopen graslanden minder dan 1 meter diep komen in aanmerking.

b) lopend (of liggend) foerageren.

Op 1 maart was de situatie zo dat beide methoden voor de zwanen mogelijk waren;

- foerageren op ondergelopen kavels (vg's B, E, G, H) = methode a.

- of foerageren op de hoger gelegen niet ondergelopen kavels (vg's C, D, F en I) = methode b.

Kleine Zwanen kunnen dus op een kleine afstand uit twee manieren van voedselzoeken kiezen.

Echter de waterstand bepaald of een voedselgebied nog functioneel is. In de loop van de dag is op de kavels A, BC, DE en FG het voedsel onbereikbaar geworden. De zwanen konden zelfs zwemmend het voedsel niet meer bemachtigen.

In fig.3 is de doorstroming ofwel de verdeling van de groep in de tijd over de verschillende vg's weergegeven.

Hieruit en uit afgeleide gegevens volgt dat Kleine Zwanen gebiedje voor gebiedje 'afwerken' en geen gebiedje overslaan.

De oorzaak hiervan kan zijn:

- het sociale gedrag van de groep is sterk.

De zwanen blijven bij elkaar in plaats van zich gelijkmatig over A t/m HI te verspreiden.

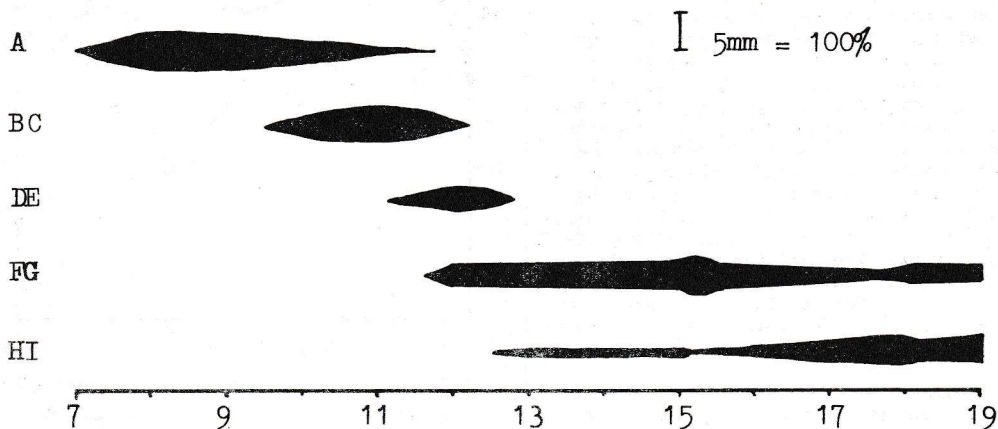

fig. 3. Aantal Zwanenuren.

Dit blijkt uit de som van tijdsduren van de verschillende gebiedjes waarin minstens 50% van de groep zich op een bepaalde vg bevond. Deze som is 11,1 uur en is maximaal 12,0 uur groot (zie tabel 4). Bij gelijkmatiger verspreiding is deze som natuurlijk veel kleiner.

voedsel gebied	percentage zwanenuren	verblijftijden		tijdsduur >50% N _i	verplaatsings snelheid
		aankomst eerste	vertrek laatste		
A	24,7	7.10	11.45	2,3 uur	A→BC: 2.10'
BC	15,2	9.35	12.15	1,9 uur	BC→IE: 1.07'
IE	4,7	11.08	12.45	0,4 uur	IE→FG: 1.10'
FG	32,0	11.35	19.00	4,3 uur	FG→HI: 6.30'
HI	23,4	12.31	19.00	2,2 uur	
Σ 11,1 uur (max. 12 uur)					

tabel 4. Verdeling Zwanenuren (totaal 1564).

Een sterk groepsgedrag heeft allerlei voordelen. Een 'gemiddelde' zwaan kan meer tijd besteden aan foerageren en hoeft minder bedacht te zijn op versturende invloeden. Ook kunnen zwanen elkaar beter en sneller tot een bepaald gedrag aanzetten (synchronisatie). Ward en Zahavi (1973) denken dat het groepssamenzijn en groepsgedrag belangrijke adaptieve voordelen biedt, zoals het socialiseren van voedseltechnieken, informatie uitwisseling over de voedselsituatie en het groepsgedrag als antipredator-respons. Wellicht zijn de voordelen van het groepsgedrag ook bij Kleine Zwanen groter dan de voordelen van een gedrag dat gelijkmatige verspreiding tot gevolg heeft.

Het is mogelijk dat, gegeven het sterke sociale gedrag, Kleine Zwanen een voorkeur hebben voor grenssituaties waarin beide methoden van voedselzoeken kunnen optreden. De grenssituatie is dus een situatie op het foerageergebied (bijv. BC) waarin zowel een strook land als een strook ondergelopen weiland van van optimale diepte (0,5 tot 1 meter) tegelijkertijd voor handen is. Deze grenssituatie verschuift met stijgende water mee van A → HI. De verspreiding wordt dus uitsluitend door de faktor waterstand bepaald. De zwanen passen zich aan aan de veranderde situatie. Wordt (door het stijgende water) de grenssituatie ongunstig (beide stroken worden kleiner) dan verlaten de zwanen het vg en zwemmen of vliegen naar het dichtsbijzijnde vg. Het sterke sociale gedrag en de sterke prikkel om te blijven foerageren maken dat BC volgt op A en gevolgd wordt door IE enz.

Uit waarnemingen van telgroep A komt naar voren dat zwanen die van vg A om de wilgenrij en af rastering heen naar vg B zwommen, zo lang mogelijk daar bleven foerageren (methode a) en pas naar C gingen, om ofwel verder te foerageren ofwel te poetsen cq. te pitten, als

er meer zwanen op B foerageerden dan voor een optimaal gebruik 'toegestaan' was. M.a.w. bij bij te hoge aantallen op B kunnen de zwanen niet meer optimaal foerageren; ze zitten elkaar te veel in de weg. Dit is weergegeven in de figuren 4a en 4b.

Mogelijk blijkt hieruit dat zwemmend foerageren de voorkeur verdient en dat het percentage foerageren afhankelijk is van de dichtheid (het aantal op B). De capaciteit (draagkracht) is niet groot (30 à 40 vogels op een strook van 60 x 10(?) meter).

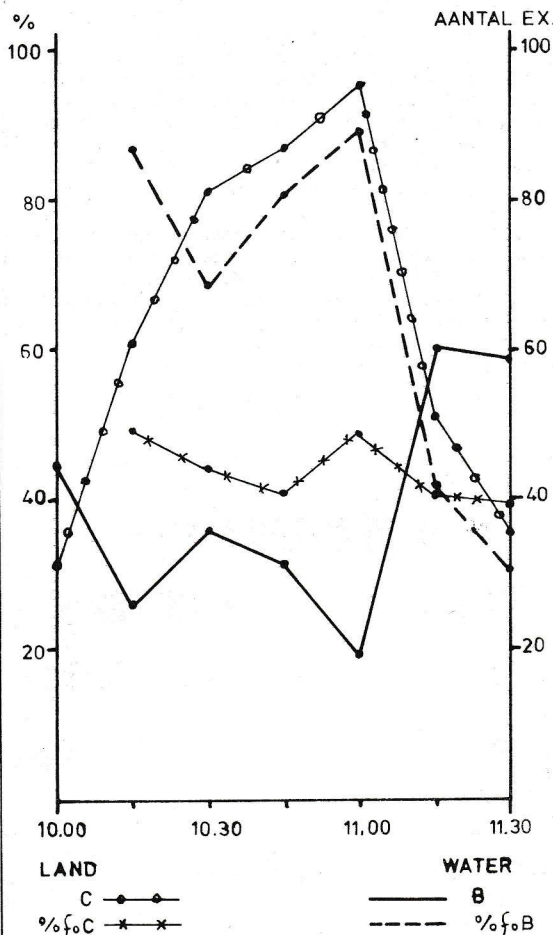

fig. 4a.

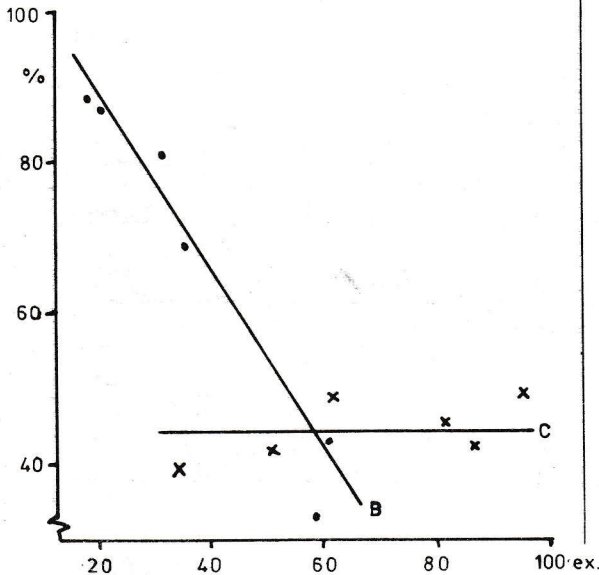

fig. 4b.

De verblijfsduur op een vg is afhankelijk van:

- oppervlakte van het vg,
- het reliëf en daarmee samenhangend de snelheid waarmee het vg onderloopt,
- de snelheid waarmee het water stijgt,
- de hoogteligging.

Helaas is de grootte van iedere faktor niet gemeten; in deze situatie kom je daar pas later achter.

5.3. BESPREKING VAN DE PROTOKOLLEN.

Er is op 1 maart waargenomen van 7.00 tot 19.00 uur en protokollen zijn gemaakt van 7.45 tot 18.45 uur (totaal aantal: 41).

Er zijn acht gedragscategoriën onderscheiden.

Resultaten.

Tabel 5.	78/03/01	77/12/22
Foerageren	56,8	78,1
Poetsen	16,2	7,9
Pitten	10,0	5,5
Waken	5,0	8,2
Drinken	2,1	-
Zwemmen	6,7	-
Balts	2,4	-
Lopen	1,0	-

- = niet onderscheiden.

Tabel 5 geeft de gemiddelde %'s van protokollen op 78/03/01, v. Dorp voor Oosterhout en 77/12/22, Ens voor Zeeland.

Uit beide opgaves blijkt dat foerageren de belangrijkste bezigheid is van de Kleine Zwanen, gevolgd door poetsen en pitten.

De overige categoriën komen weinig voor en zijn het gevolg van plaatselijke omstandigheden en seizoensinvloeden, tesamen 17,2 %.

Foerageren.

Zoals gezegd, besteden Kleine Zwanen de meeste tijd aan voedselzoeken. Een 'gemiddelde' Kleine Zwaan heeft tussen 7 en 19 uur 6 uur en 50 minuten aan voedsel zoeken besteed. Ens (1977) komt voor een gemiddelde Kleine Zwaan met een dag- en nachtritme (= overdag foerageren en 's nachts op een andere plaats pitten) tot een percentage van 78,1% bij een verblijftijd van 7,25 uur op het voedselgebied; dit is 5 uur en 40 minuten. Het verschil is niet significant (χ^2 -toets, $p(0,05)$). Het is echter mogelijk dat Kleine Zwanen minder intensief (behoeven te) foerageren omdat:

- er geen scherpe scheiding is tussen slaap- en voedselgebied. Ze kunnen langer blijven foerageren, eventueel ook 's nachts en op de slaappleats,
- er geen scherpe scheiding is tussen tussen slaap- en voedselgebied hoeft er geen energie aan vliegen te worden besteed,
- door het stijgende water worden Kleine Zwanen gedwongen zich te verplaatsen. Al deze bewegingen gaan ten koste van het voedsel zoeken. Het % zwemmen is dan ook hoogst onder de overige categoriën.

De foerageer-activiteit vertoont een bimodaal verloop: 's ochtends was het percentage voedselzoekers het hoogst, dit bereikte 's middags een dieptepunt, waarna 's avonds weer bijna even hoge waarden werden gevonden als 's ochtends (zie ook Ens, 1977), zie fig. 6.

Poetsen.

Het percentage poetsen vertoonde grote veranderingen op één dag. Hoge percentages werden met name na verplaatsing van vg naar vg genoteerd; zo zijn er pieken om 10.00 uur (A → BC), 13.00 uur (DE → FG). In zulke gevallen kan meer dan een kwart met poetsen bezig zijn. De pieken zijn niet meer volgens het toeval te verklaren (χ^2 -toets, $p(0,01)$). Waarschijnlijk leidt het poetsgedrag bij een een buurman eveneens tot poetsgedrag bij andere vogels, hetgeen een zekere synchronisatie oplevert.

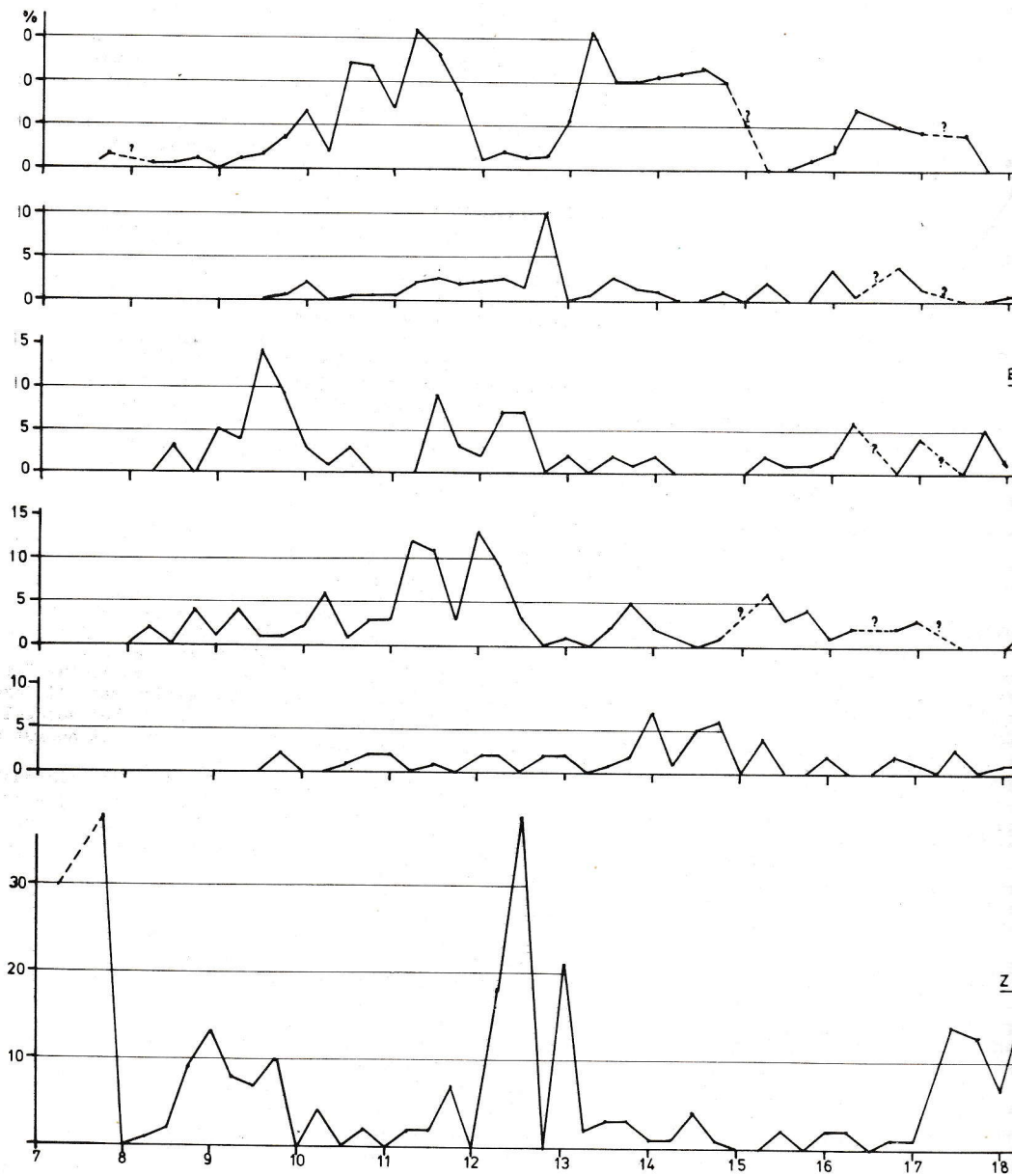
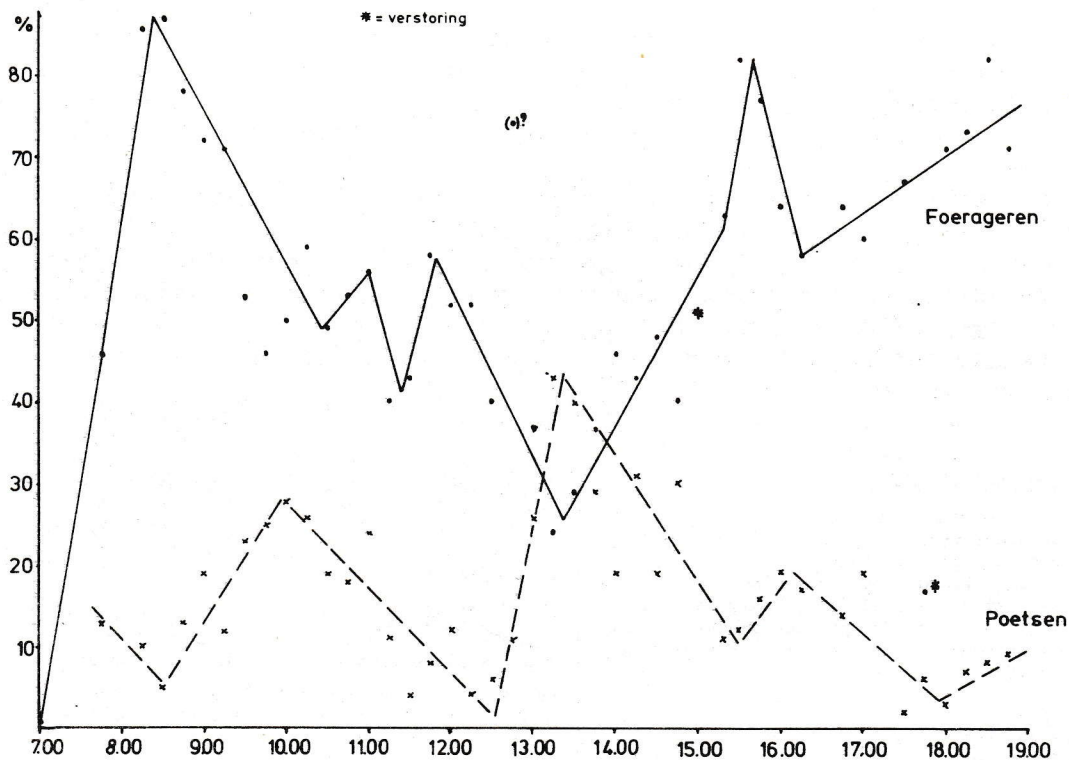

fig. 5

figuur 6.

Pitten.

Het percentage pitten vertoonde twee pieken. De eerste van 10.30 tot 11.30 uur, de tweede van 13.00 tot 14.30 uur. Voor beide lag het percentage rond de 20%. De pieken vallen samen met dieptepunten in de foerageer-curve.

Waken.

Bij het percentage waken lijkt het erop dat waken gepaard gaat met verstoring. Er waren drie pieken: de eerste om 11.15 uur a.g.v. een overvliegend vliegtuigje, de tweede om 12.00 uur a.g.v. een helicopter en de grootste verstoring om 17.45 uur door twee jongetjes (max. 59%). De indruk was dat bij voortdurende verstoring de waakzaamheid verslapt (gewenning of habituatie).

Ens (1977) constateerde dat bij zwanen, onderworpen aan dag- en nachtritme, in de avond de vogels steeds onrustiger werden en alleen nog

of foerageerden of waakten. Er werd dan veel geroepen en mogelijk brachten de zwanen elkaar in een wegvliegstemming.

Uit onze protokollen blijkt geenszins dat het waken tegen de avond toeneemt, eerder het omgekeerde. Wel neemt het percentage pitten sterk toe.

Uit de overige gedragingen valt weinig concreets te zeggen.

★ Dick v. Dorp, Hildo Kropstraat 1, Elst (Gld)

LITERATUUR.

- L.J.M.v.d.Bergh et al, 1979: Vogels van de Grote Rivieren.
- Lebrét T en W.Mullié, 1975: De Kleine Zwaan op Walcheren en elders in Zeeland.
- Tinbergen L, 1967: Vogels in hun domein.
- Ward p. en A.Zahavi, 1973: The importance of certain assemblages of birds as information centres for food-finding. *Ibis* 115 : 577.
- Ens B., 1977: Twee marathonprotokollen van 'Zeeuwse' Kleine Zwanen in 1976. *Aythya* 16 (4): 11-19

Een van de vele problemen bij het vogelen is dat er zo veel verschillende soorten zo erg veel op elkaar lijken. De zeer ervarene onder ons zien echter met een oogopslag wat een beginner of zelfs een meer gevorderde met veel hoofdbreken en na veel geblader in een gids nog niet zeker weet.

Daarom meent de redactie er goed aan te doen in de toekomst regelmatig artikeltjes aan deze "Moeilijke Soorten" te wijden.

Zij heeft al enkele prominente vogelkenners bereid gevonden daar aan mee te werken en als eerste resultaat vindt u hierbij verhandelingen over Witgatje/Bosruiter en Buizerd/Ruigpootbuizerd.

Lezers die menen in dit kader een bijdrage te kunnen leveren, zijn van harte welkom.

De Redactie.

WITGATJE en BOSRUITER

Vooraf voor- en najaar zijn tijden waarin deze soorten dicht bij elkaar kunnen worden aangetroffen; rond Nijmegen bv. langs de Kaliwaal en in de Millinger Waard. Voor beginnende vogelaars wellicht wat verwarrend als er enige tientallen ruitertjes tegelijk opvliegen, maar wel een goede gelegenheid om de kenmerken ter plaatse te vergelijken.

Het voorkomen.

Het Witgatje is eigenlijk geen jaarvogel volgens de definitie zoals die voor in de "Peterson" staat, maar je kunt hem hier wel in elke maand van het jaar tegenkomen.

De Bosruiter daarentegen is een typische doortrekker, die in de winter nauwelijks waargenomen wordt.

De biotoop.

Naar mijn mening is het Witgatje veel vaker langs slootkantjes en steilere oevers te vinden dan de Bosruiter, die meer een "slik"vogel is en daardoor meer aan open en modderige plasjes gebonden is.

Het sociale gedrag.

Het Witgatje is meestal solitair, d.w.z. het zit vaak alleen; mochten er meerdere exemplaren bij een plasje zitten, dan zullen ze bij opvliegen ieder hun eigen weg kiezen.

Dit alles in tegenstelling tot de Bosruiter die veelal in paren of kleine groepjes rondzwerft.

Allerlei maten zal ik niet noemen. Hiervoor kun je beter blz. 148/149 van "De Kist" eens overlezen. Maar ik zal de belangrijkste punten beschrijven waaraan ik de soort onderscheid.

Het geluid.

Allereerst is het geluid wellicht het beste determinerende kenmerk.

Ik tracht hier een uitbeelding te geven van het geluid, naar de indruk die het op mij maakt.

Witgatje:

koe - wietwiewiet

koe - wietwiewiet

Een aanloopje gevolgd door drie snelle tonen achter elkaar van ongeveer dezelfde hoogte en uitdrukkingskracht.

Bosruiter:

ti-ti-ti ti-ti-ti ti-ti-ti

Drie stootjes achter elkaar, afnemend in toonhoogte en kracht; vaak meerdere strofen snel achter elkaar.

Vliegbeeld.

Na deze geluidsbeschrijving wat vliegbeeldindrukken:

Witgatje:

Heeft bij opvliegen iets snipachtigs, lijkt erg stomp van achter door het nauwelijks buiten de staart uitsteken van de poten, maakt een echt zwart-witte indruk, vleugelslag "roeiend".

Bosruiter:

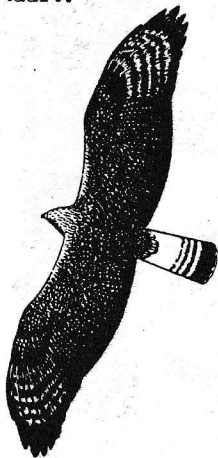
Veel meer een echte ruiter, met de poten buiten de staart uitstekend. Maakt als geheel een veel lichtere indruk dan het Witgatje door meer geschubde bovendelen en lichtere ondervleugel. Niet alleen lichter van kleur maar ook in bouw.

★ Wim v.d.Zande, Marie Curiestraat 22, Nijmegen

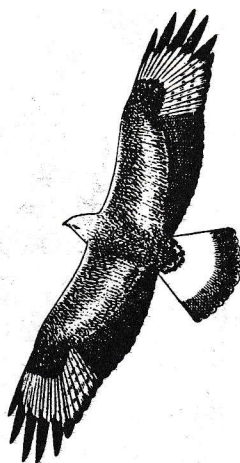
BUIZERD & RUIGPOOTBUIZERD

Het verzoek van de redactie iets over de verschillen tussen Buizerd en Ruigpootbui-
zerd te schrijven dwong me de zaken voor
mezelf nog eens op een rijtje te zetten.
Ik had me nog nooit goed gerealiseerd of ik
echt geloof hechtte aan de mare, die enkele
jaren geleden in Nederland de ronde deed,
dat mannetjes Ruigpootbuiserden niet het
karakteristieke kleed hebben, dat in alle
vogelguiden afgebeeld staat als des Ruig-
pootbuiserds, maar een kleed, dat erg veel
lijkt op dat van de gewone Buizerd.
Omdat in de recente literatuur zoals de
tweede editie van Porter&Willis(1976) dit
bericht niet bevestigd wordt, beschouw ik
het voorlopig maar als onjuist.

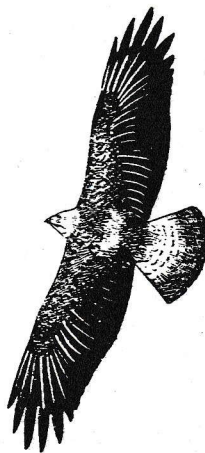
Slechts enkele kenmerken wat betreft bouw
en tekening zijn betrouwbaar. Dit zijn het
bevederde loopbeen, dat bij nauwkeurige ob-
servatie van zittende exemplaren tamelijk
vaak te zien is, en de duidelijk afstekende
zwarte eindband van de staart van de Ruig-
pootbuiserd. Adulten hebben hiernaast 2-4
smalle bandjes op de achterste helft van de
staart.

Ruigpootbuiserd
adult

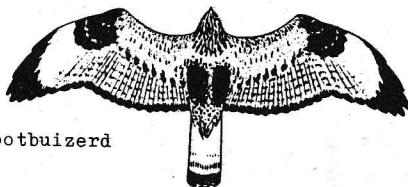
Ruigpootbuiserd
juveniel

Buizerd

Dat Ruigpootbuiserden groter zijn en rela-
tief langere vleugels hebben, is meestal
moeilijk waarneembaar. De volgende kenmer-
ken zijn ook nuttig bij het herkennen van
een Ruigpootbuiserd: twee grote donkere
plekken op de buik (het zogenaamde borst-
schild) en een lichte ondervleugel met don-

kere polsvlekken. Bedenk echter dat sommige
Buiserden dit ook hebben. De Ruigpootbui-
zerd is veel minder variabel dan de Buizerd.
Opvallende, "bonte" individuen zijn altijd
gewone Buiserden.

Ruigpootbuiserd

Een Ruigpootbuiserd wordt vaak in eerste
instantie herkend aan zijn gedrag. Hij
vliegt met elastische vleugelslagen, heel
anders dan de Buizerd met zijn stijve vleu-
gels. Wanneer je een Buizerd van voren ziet
zweven, kun je zien dat hij armvleugel en
handvleugel onder dezelfde hoek houdt (de
hele vleugel wordt horizontaal of iets om-
hoog gehouden).

De Ruigpootbuiserd daar-
entegen houdt zijn arm-
vleugel omhoog, maar
zijn handvleugel hori-
zontaal. Behulpzaam,
doch niet doorslaggevend
zijn volgende twee ge-
dragskenmerken. De Ruig-
pootbuiserd zit meer op
de grond en bidt vaker
dan de Buizerd.

Bedenk dat de Ruig-
pootbuiserd in Neder-
land relatief zeld-
zaam is. Alleen in de
Flevopolders komt hij
iedere winter in re-
delijke aantallen
voor.

In ons gebied wordt hij
vrijwel alleen in enke-
le zeer open gebiedjes
waargenomen (bijv. Ker-
kerdomse Waard, Salmorh en De Hamert).

Literatuur: Porter & Willis. 1976. Flight-
identification of European Raptors. Twee-
de editie. Poysen, Berkhamsted.

★ Johan Thissen, Spoorlaan 22, Groesbeek.

Overzicht van de jachttijd op onze gevederde vrienden. Periode Juli '79/Juni '80

KLEIN WILD:

Fazant (haan) 15-10 t/m 31- 1-1980
 Fazant (hen) 15-10 t/m 31-12-1980
 Patrijs 1- 9 t/m 31-12-1980
 Houtsnip 15-10 t/m 31- 1-1980

WATERWILD:

Grauwe gans 1- 9 t/m 31- 1-1980
 Kolgans idem
 Rietgans idem
 Wilde eend 24- 7 t/m 31- 1-1980
 Slobeend 18- 8 t/m 31- 1-1980
 Wintertaling idem
 Smient 1- 9 t/m 31- 1-1980
 Pijlstaart idem
 Tafeleend idem
 Krakeend idem
 Toppereend idem
 Kuifeend idem
 Watersnip 18- 8 t/m 31- 1-1980
 Goudplevier 1-11 t/m 31-12-1979
 Meerkoet 18- 8 t/m 31- 1-1980

OVERIG GEVEDERD WILD:

Houtduif het gehele jaar
 Zwarte kraai idem
 Kauw idem
 Ekster idem
 Vlaamse gaai 15- 7 t/m 30- 4-1980

VOGELWETVOGELS:

Spreeuw het gehele jaar
 Huismus idem

RAPEN VAN EIERN:

Kievit
 in Friesland 1- 2 t/m 13- 4-1980
 rest van Ned. 1- 2 t/m 6- 4-1980

In deze opsomming treft U de volgende vogels niet meer aan:

Kleine Rietgans
 Zomertaling
 Roek
 Bonte Kraai
 Kokmeeuw
 Zilvermeeuw
 Grote mantelmeeuw

Dit stemt tot vreugde al blijft er nog veel te wensen over in dit verband. Onder het hoofd "Waterwild" zou nog wel een aantal mogen worden geschraapt! En wat b.v. te denken van de bejaagbare

Houtsnip!! Laten we, ieder naar eigen vermogen en inzicht blijven ijveren voor inkorting van deze lijst zodat de Mourik-redactie over enkele (!) jaren deze pagina's kan bestemmen voor andere overvloedig binnenkomende vogel-copy....

★ Jan Pieters
 Schependomlaan 112
 6543 XZ NIJMEGEN
 tel. 080 - 771241

Evenals de vorige keer (zie "De Mourik" 1978, nr. 3+4) heb ik mij beperkt tot de berekening van de totalen der getelde eendvogels en van de gemiddelde aantrefkanssen voor de maanden oktober t/m maart.

Ter verduidelijking van deze aantrefkans dienen de tableaux van de langs de Maas waargenomen Buiserden en Torenvalken in de beschouwde maanden; in de rechter- en ondermarges staan de percentages van het aantal hokjes met een getal groter dan nul, voor de rijen en kolommen, en voor het gehele tableau.

Of de term "aantrefkans" een juiste term is, is betwistbaar (en wordt betwist); in ieder geval hoop ik dat de berekening van deze getallen duidelijk is, en vind ik dat deze een indruk geven van de spreiding van de soort in ruimte en tijd.

De beide voorbeelden geven ook nog een aanwijzing hoe de Torenvalk veel maar de Buiserd nauwelijks geleden heeft van de barre winter. In de tabel der aantrefkanssen staan tussen haakjes voor wat de Waal betreft die van het telseizoen voorafgaande aan het seizoen '78-'79, en voor wat de Maas betreft de gemiddelden van de aan dit seizoen voorafgaande drie seizoenen.

Waarschijnlijk niet helemaal ten overvloede, de betekenis van de rakaanduidingen is: "L" staat voor links, "R" voor rechts, de getallen 13 t/m 18 slaan op de opeenvolgende stukken van de Maas tussen de plaatsen Bergen, Sambeek, Gennep, Katwijk, Grave, Ravenstein en Megen en de getallen 2 t/m 8 evenzo op de delen van de Waal bepaald door Millingen, Erlecom, Nijmegen, Ewijk, Deest, Druten, Ochten en Beneden Leeuwen.

EENDVOGELS 1978 - 1979

WAAL 2L - 8L	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV
Wilde Eend	191	596	605	1522	2296	681	448	191
Wintertaling	212	198	236	226	129	28	0	67
Krakeend	22	49	14	2	6	8	4	16
Smient	4	97	173	383	378	2	67	58
Pijlstaart	2	8	15	52	12	9	77	4
Slobeend	20	74	112	18	4	0	15	278
Kuifeend	23	78	56	139	204	144	103	278
Tafeleend	98	112	111	180	476	356	154	73
Grote Zaagbek	0	0	0	4	93	129	8	1
Nonnetje	0	0	0	48	148	39	7	0
Grauwe Gans	1	2	0	0	48	10	5	7
Rietgans	0	0	0	2	972	646	0	1
Ganzen (totaal)	4	10	10	97	1045	666	6	9
Knobbelzwaan	49	22	9	22	200	32	60	35
Kleine Zwaan	0	0	0	10	36	13	55	0

Zomertaling IX:8, IV:26;
 Bergeend IX:1, XII:1, I:9,
 III:6, IV:8;
 Brilduiker XI:2, I:2, II:2,
 III:3,

Nijlgans IX:3, X:3, XI:10, III:1;
 Can. Gans X:5, I:1, IV:1;
 Kolgans I:17, II:10;
 Brandgans I:20;
 Wilde Zwaan I:6; III:13.

MAAS 13 - 18	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV
Wilde Eend	592	302	1017	2066	1207	1121	1440	141
Wintertaling	102	28	47	256	176	14	231	27
Smient	0	0	2	0	0	0	15	2
Pijlstaart	0	0	0	0	0	0	56	0
Slobeend	2	1	0	0	0	0	17	27
Kuifeend	16	80	349	335	657	342	139	24
Tafeleend	4	11	261	544	1093	982	142	5
Grote Zaagbek	0	0	0	2	109	193	14	0
Nonnetje	0	0	0	0	54	16	0	0
Grauwe Gans	0	0	0	0	0	8	8	0
Rietgans	0	0	0	8	1157	985	0	0
Ganzen (totaal)	0	0	0	33	1177	1060	14	0
Knobbelzwaan	2	12	9	8	12	26	41	15
Kleine Zwaan	0	0	10	17	25	21	17	0

Zomertaling IV:6;
 Bergeend III:1;
 Brilduiker I:1, II:9;
 Mandarijneend X:1;
 Witoogeend III:1;
 Eidereend II:1;
 Can. Gans III:1;
 Kolgans I:1;
 Wilde Zwaan I:2, II:3.

A A N T R E F K A N S E N X - '78 III - '79

W A A L					M A A S				
	2L-8L	2L-3L	4L-6L	7L-8L		13-18	13-14	15-16	17-18
Zwarte Kraai	98 (94)	100	94	100	Zwarte Kraai	100 (98)	100	100	100
Meerkoet	95 (98)	100	100	89	Ekster	99 (98)	100	96	100
Kokmeeuw	93 (96)	92	94	92	Houtduif	99 (92)	100	96	100
Ekster	86 (86)	100	94	58	Kokmeeuw	97 (98)	100	100	92
Wilde Eend	86 (76)	100	83	75	Meerkoet	96 (86)	100	88	100
Buizerd	81 (69)	100	78	67	Kauw	96 (85)	96	92	100
Fuut	79 (75)	100	78	58	Wilde Eend	93 (84)	88	96	96
Kuifeend	74 (71)	100	61	67	Spreeuw	83 (92)	83	79	88
Knobbelzwaan	71 (67)	83	67	67	Merel	81 (83)	83	83	75
Tafeleend	71 (61)	100	67	50	Buizerd	81 (71)	96	88	58
Spreeuw	67 (93)	67	72	58	Waterhoen	78 (79)	83	67	83
Houtduif	67 (64)	100	78	33	Blauwe Reiger	71 (77)	83	54	75
					Stormmeeuw	71 (57)	63	75	75
Waterhoen	64 (69)	100	50	50	Kuifeend	69 (46)	71	63	75
Torenvalk	60 (77)	83	44	58	Roek	68 (62)	71	63	71
Stormmeeuw	60 (73)	92	44	50	Koolmees	67 (62)	83	67	50
Blauwe Reiger	52 (65)	75	56	42					
Dodaars	52 (39)	67	44	50	Torenvalk	64 (86)	63	67	63
Wintertaling	45 (62)	75	33	33	Tafeleend	63 (40)	75	67	46
Merel	43 (77)	67	44	17	Veldleeuwerik	61 (60)	58	63	63
Kievit	43 (57)	50	39	42	Kramsvogel	58 (63)	54	67	54
Pijlstaart	43 (46)	75	22	42	Ringmus	57 (54)	71	54	46
Nonnetje	40 (40)	50	44	25	Kievit	54 (59)	58	50	54
Graspieper	38 (52)	50	44	17	Fuut	50 (30)	50	50	50
Zilvermeeuw	38 (46)	50	44	17	Grote Lijster	49 (44)	50	50	46
Kauw	36 (43)	67	33	8	Vlaamse Gaai	47 (47)	67	54	21
Sperwer	36 (15)	58	33	17	Patrijs	43 (45)	42	63	25
					Vink	43 (43)	67	42	21
Koolmees	33 (43)	50	28	25	Turkse Tortel	39 (36)	38	54	25
Pimpelmees	33 (30)	33	39	25	Graspieper	36 (36)	46	42	21
Slobeend	31 (52)	58	17	25	Zilvermeeuw	36 (14)	38	38	33
Patrijs	31 (48)	50	33	8	Pimpelmees	35 (42)	42	42	21
Veldleeuwerik	31 (43)	42	39	8					
Grote Zaagbek	31 (12)	50	17	33	Heggemus	33 (44)	46	29	25
Kramsvogel	29 (56)	42	17	33	Knobbelzwaan	32 (23)	29	33	33
Grote Lijster	29 (32)	67	22	0	Koperwiek	31 (49)	42	25	25
Smient	26 (46)	58	6	25	Holenduif	31 (14)	29	46	17
Scholekster	26 (19)	25	22	33	Winterkoning	28 (34)	46	17	21
Winterkoning	21 (46)	17	33	8	Wintertaling	28 (23)	54	21	8
Krakeend	21 (17)	67	0	8	Roodborst	26 (45)	33	29	17
Rietgans	21 (11)	42	17	8	Dodaars	26 (44)	17	25	38
Roek	19 (33)	17	17	25	Sperwer	26 (18)	38	21	21
Ringmus	19 (23)	42	17	0	Grote Zaagbek	26 (3)	33	38	8
Kleine Zwaan	19 (18)	25	22	8	Witte Kwikstaart	25 (20)	33	25	17
Koperwiek	17 (56)	33	17	0	Kneu	25 (15)	54	17	4
Roodborst	17 (30)	8	22	17	Rietgans	25 (4)	25	29	21
Vlaamse Gaai	17 (24)	25	22	0	Wulp	24 (13)	21	21	29
Zanglijster	17 (21)	8	28	8	Nonnetje	24 (1)	25	25	21
Grote Bonte Specht	17 (19)	8	33	0	Zanglijster	21 (27)	38	17	8
Grauwe Gans	17 (14)	17	11	25	Rietgors	19 (25)	21	17	21

Kleine Mantelmeeuw	17 (5)	8	22	17	Groenling	18 (23)	29	25	0									
Watersnip	14 (30)	17	11	17	Matkop	15 (19)	21	17	8									
Heggemus	14 (29)	25	11	8	Grote Bonte Specht	15 (13)	17	17	13									
Bergeend	14 (20)	33	6	8	Kleine Zwaan	14 (8)	33	4	4									
Holenduif	14 (18)	25	17	0	Scholekster	13 (5)	17	8	13									
Grutto	14 (14)	17	11	17	Fazant	11 (18)	13	13	8									
Groenling	14 (11)	17	17	8	Steenuil	11 (17)	8	4	21									
Brilduiker	14 (0)	42	6	0	Grutto	11 (5)	17	4	13									
Vink	12 (20)	25	11	0	Boomkruiper	8 (5)	13	4	8									
Boomkruiper	12 (12)	8	17	8	Slobeend	7 (10)	13	4	4									
Wilde Zwaan	12 (8)	8	11	17	Blauwe Kiekendief	7 (0)	13	8	0									
Grote Mantelmeeuw	12 (4)	33	0	8	Pijlstaart	6 (3)	4	0	13									
Blauwe Kiekendief	12 (0)	42	0	0	Grauwe Gans	6 (0)	4	13	0									
Wulp	10 (15)	33	0	0		13-18	13-14	15-16	17-18									
Kemphaan	10 (11)	33	0	0	M A A S													
Roerdomp	10 (10)	25	6	0	BUIZERD '78 - '79													
Zwarte Ruiter	10 (6)	17	11	0		13L	13R	14L	14R	15L	15R	16L	16R	17L	17R	18L	18R	
Nijlgans	10 (5)	33	0	0	X	4	1	1	3	0	2	2	0	0	0	0	0	50
Rietgors	7 (18)	17	0	8	XI	7	2	2	3	3	4	1	1	2	0	1	0	83
Turkse Tortel	7 (15)	25	0	0	XII	4	3	7	4	2	2	4	3	4	0	3	1	92
Putter	7 (15)	17	6	0	I	10	5	7	11	3	7	5	2	5	0	7	2	92
Matkop	7 (11)	8	11	0	II	4	7	4	1	3	5	6	3	3	0	4	5	92
Tureluur	7 (10)	17	6	0	III	6	4	0	7	0	8	13	1	2	0	2	4	75
Goudhaan	7 (5)	8	11	0		100	100	83	100	67	100	100	83	83	0	83	67	81
Fazant	7 (0)	0	11	8	TORENVALK '78 - '79													
Steenuil	5 (24)	0	6	8		13L	13R	14L	14R	15L	15R	16L	16R	17L	17R	18L	18R	
Witte Kwikstaart	5 (24)	0	11	0	X	2	1	1	0	0	0	2	1	0	0	2	2	58
Tjiftjaf	5 (13)	0	11	0	XI	1	3	6	4	3	6	4	8	2	2	1	3	100
Keep	5 (7)	8	6	0	XII	0	2	1	2	2	0	2	3	2	1	0	2	75
Kneu	5 (7)	0	11	0	I	0	0	2	0	2	0	1	0	1	0	0	1	42
Kolgans	5 (5)	0	0	17	II	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	33
Bonte Strandloper	5 (4)	17	0	0	III	3	2	1	1	0	4	4	4	2	0	0	2	75
Kuifduiker	5 (2)	17	0	0		50	67	83	50	67	50	83	67	83	33	33	100	64
Groenpootruiter	5 (1)	8	6	0	W A A L													
	2L-8L	2L-3L	4L-6L	7L-8L														

Ondanks het feit, dat de aankondiging ruim op tijd in de Mourik verscheen en er ook mondeling nog reclame gemaakt is hebben slechts twee groepjes deelgenomen aan wat wellicht toch een jaarlijks terugkerend feest wordt waarop ons "slechtere ik" eens flink tekeer kan gaan; de soortenjaagdag. Van de groep Bart Molet, Wouter Helmer en mijn persoontje: Wim van der Zande hier een "werkverslag".

Om enige kans te hebben de Konkurrentie (die we toen nog meerdere groepen sterk dachten) te verslaan, stelden we een lijst op van soorten die we met een beetje geluk en goed zoeken zouden moeten kunnen waarnemen. De meest lucratieve methode leek ons biotoopsgewijs te werk te gaan en naar later bleek terecht.

Nadat middels een flinke swingpartij in café "de Mus" de nodige inspiratie was opgedaan, wierpen wij ons op de uilen. Daarna kwamen achtereenvolgens de Wylerberg, het Nederrijk, de kom van Groesbeek, het Reichswald, de Duffelt en de Ooy aan de beurt. En let wel, alles op de fiets! Deze dag deed dan ook een forse aanslag op onze konditie maar was desondanks zeer de moeite waard, al vraag je je soms af waar je mee bezig bent als je een rij paapjes voorbij rijdt met de woorden "hebben we al". Naast de geringe deelname viel alleen het weer wat tegen; 's morgens was het erg mistig, wat later werd het zicht beter maar niet optimaal zodat van stootvogeltrek, zo die er was, niets te zien viel.

Tot slot volgt nu de lijst van waargenomen soorten, met vermelding van plaats en aantal bij de interessante gevallen.

dodaars 6 ex. O.Waal; fuut; bl. reiger; gr. zilverreiger 1 ex. Kaliwaal; knobbelzwaan; grauwe gans; nijlgans; berg-eend; wilde eend; zomertaling; wintertaling; krakeend 12 ex. Mill.waard; slobbeend; tafeleend; kuifeend; havik 1v Wyler; sperwer 1m + 1v Duffelt; buizerd + 20 ex. totaal; br. kiekendief 2 ex. Richting Z bison; boomvalk; torenvalk; fazant; wateraal 2 ex. O.Waal; waterhoen; meerkoet; scholekster 1 ex. Mill.waard; kievit; zilverplevier 2 ex. o-

vertrekkend r. Ubbergen; goudplevier 30 ex. Mill.waard; kleine plevier; wulp; grutto 6 ex. Bisonbaai; zwarte ruiter; tureluur; groenpootruiter; witgatje; oeverloper; watersnip; krombekstrandloper 6 ex. Kaliwaal; kempaan; stormmeeuw; zilvermeeuw; kl. mantelmeeuw; kokmeeuw; holenduif; houtduif; tortelduif; turkse tortel; kerkuil; steenuil; bosuil; juv o Tiengeboden; ransuil; groene specht; zwarte specht 1 ex. Nederrijk; gr. bonte specht; kl. bonte specht 1 ex. Keeken; kuifleeuwerik 2 ex. Nijmegen; veldleeuwerik; boerenzwaluw; huiszwaluw; zwarte kraai; kauw; ekster; gaai; koolmees; pimpelmees; zwarte mees; kuifmees; matkopmees; boomklever; boomkruiper; winterkoning; roodborst; paapje 5 ex. Duffelt; roodborsttapuit 2 ex. de Horst; tapuit 2 ex. Duffelt; zwarte roodstaart; merel; zanglijster; grote lijster; kl. karekiet; zwartkop; tuinfluiter; grasmus; braamsluiper; fitis; tjiftjaf; goudhaantje; grauwe vliegenvanger 6 ex. Duffelt; heggemus; graspieper; boompieper; witte kwikstaart; gele kwikstaart; spreeuw; huismus; ringmus; groenling; putter 2 ex. Ooyse Graaf; kneu; vink; geelgors; rietgors.

103 soorten in totaal. Voor verbetering vatbaar?

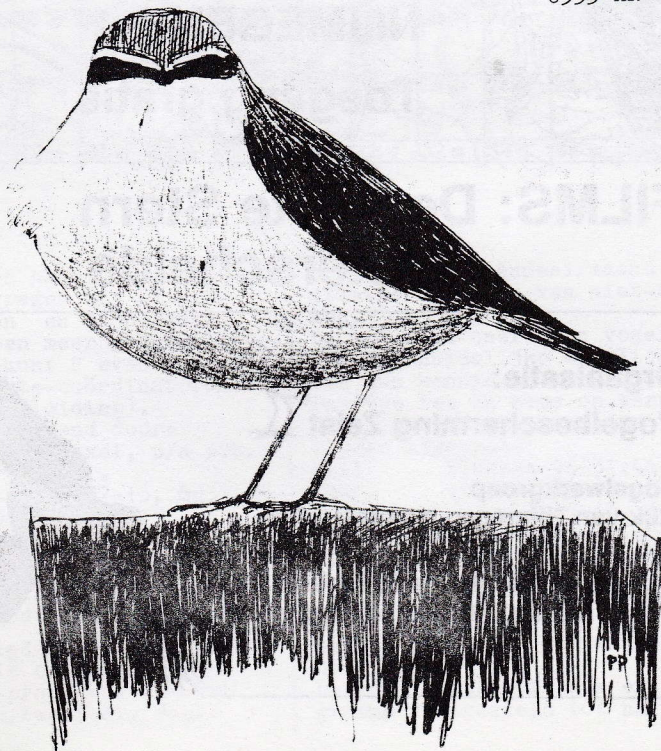
★ Wim van der Zande
Marie Curiestraat 22
6523 HW NIJMEGEN
tel. 080 - 553834

Mijn Wageningse medetellers zouden om 11 uur op de Waalbrug zijn. Ik had dus alle tijd. Maar ik lette wel op! Rondom mijn huis verzamelde ik al aardig wat soorten; 's nachts had ik het steenuiltje ook al gehoord. Op weg naar de Waalbrug kwamen er heel wat soorten bij; zelfs zangertjes die zich in de zonnige ochtendnevel lieten horen. Jammer, dat de zwarte specht niet op de Elshof zat.

Langs de Waal hadden ze bijna niets gezien: dikke mist. Nou ja, we hadden nog een hele dag voor ons. Het werd al aardig warm. We reden de stad eens door, om kuifleeuwerik, zwarte roodstaart, groenling e.d. te "verzamelen". In het Heumensoord aten we onze boterhammen op. De NJN-ers uit Wageningen, die toevallig ook op de Waalbrug stonden en zich toen bij ons hadden aangesloten,

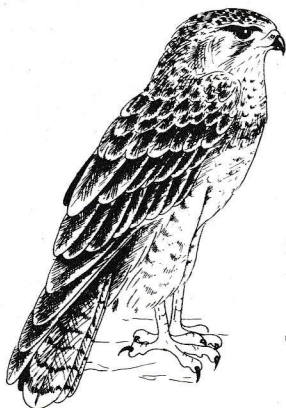
gingen plantjes doen. We kwamen hun weer tegen toen we bij het H.D. gemaal een pilsje zaten te drinken. Het was een warme dag. Bij de Oude Waal zagen we bijna niks. Maar aan het eind van de middag werd het toch nog mooi: een grote zilverreiger bij de Kaliwaal. Zelfs deze waarneming vermocht geen wedstrijdmentaliteit op te wekken. Er werd over kleverig kruiskruid gediskussieerd. De ransuilen van Niel waren er niet. Het Reichswald was te ver (het was trouwens al over zessen). Een zanglijster in Berg en Dal. Hé, hadden we die nog niet? En tegen het donker waren we thuis. We telden de lijst: 72 soorten. Daar zaten niet bij (o.a.) patrijs, veldleeuwerik, kuifleeuwerik, zwarte roodstaart, groenling.

★ Pieter-Paul van Laake
Beemdstraat 4
6533 XR NIJMEGEN

VOGELS

VOORLICHTINGS-AVOND

15 november 1979
20.00 uur

KLEINE ZAAL
„DE VEREENIGING”
NIJMEGEN

Toegang gratis

**FILMS: De Grote Stern
Oosterschelde**

Organisatie:
Vogelbescherming Zeist

Vogelwerkgroep
Rijk van Nijmegen en omstreken

Koninklijke Nederlandse
Natuurhistorische Vereniging

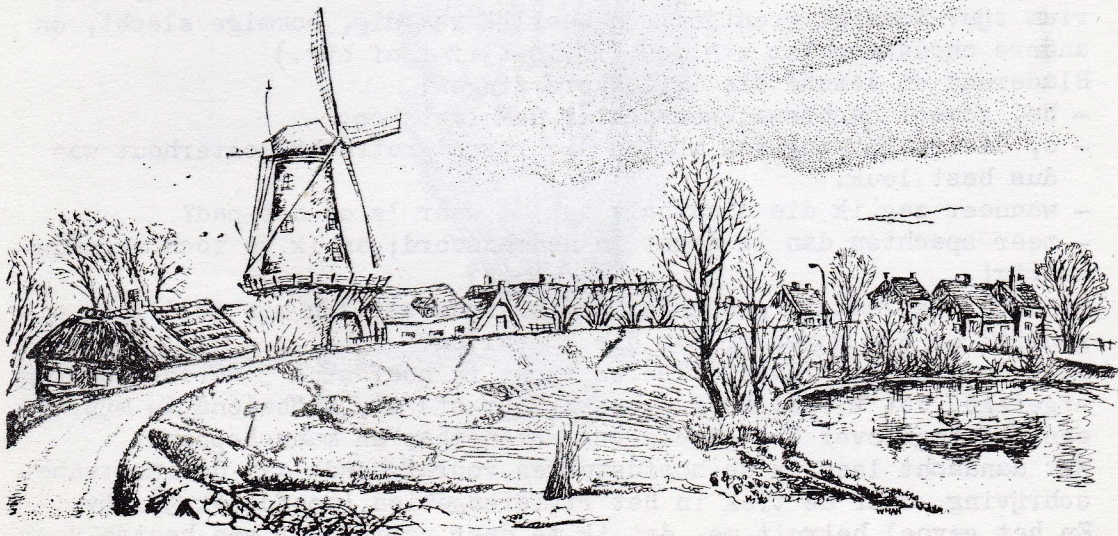

v.d.Bergh e.a. Vogels van de Grote Rivieren, Utrecht 1979.

De "Avifauna van Midden Nederland", een nieuw exemplaar, heb ik voor f 22,50 bij de Slechte gekocht. Voor de "Vogels van de Grote Rivieren" wilde ik niet wachten tot het in de ramsj terecht zou komen; daarvoor was ik als bewoner van het behandelde gebied te nieuwsgierig. En rijk als ik ben, wilde ik wel 35 piek neertellen om dit boek te hebben.

Hier ligt het nu voor me, met zijn bijzonder lelijke omslag die een zeer onjuiste suggestie wekt: een zingende rietgors in een zomerlandschap en in datzelfde landschap pijlstaarten - typische wintervogels (zie blz. 116).

Doorbladerend zie ik prettig papier, willekeurige foto's, rare tekeningen van Hekking: naïef, heel eigen, wel sympathiek, en vogeltekeningetjes van Hazebroek. Bij zijn prentjes is het mij niet duidelijk waarom sommige vogels wel en andere niet zijn afgebeeld: geen kleine zwaan, kraakeend, blauwe kiek bijvoorbeeld - zijn de wintervogels niet afgebeeld? Maar de goudplevier wel - waarom geen oeverloper en houtsnip? Waarom van de meeuwen alleen de kokmeeuw? O, ik zie het al: alleen van die vogels waarvan een verspreidingskaartje

Waaldijk met 'dijkwoningen' bij Haafden.

263 KOKMEEUW

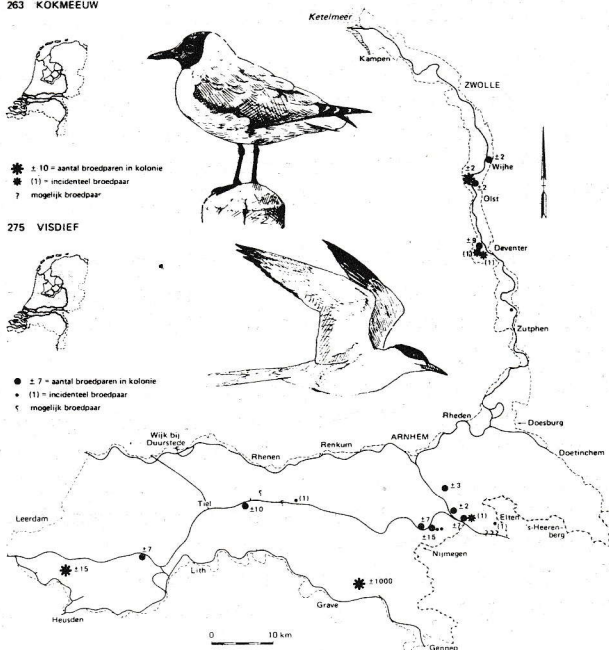

- * ± 10 = aantal broedparen in kolonie
- (1) = incidenteel broedpaar
- 7 = mogelijk broedpaar

275 VISDIEF

- ± 7 = aantal broedparen in kolonie
- (1) = incidenteel broedpaar
- † = mogelijk broedpaar

is opgenomen, is een afbeelding afgedrukt - zou dat een raar criterium zijn? Sommige prentjes zijn heerlijk vaardig, sommige slecht, en andere onontkoombaar zinloos (fitis-tjif-tjaf bijv.)

Bladerend en lezend zie ik lekkere dingen:

- hé, zóveel nachtzwaluwen achter de Mulderskop.
- o, die waarneming van mij van die rosse grutto bij Oosterhout was dus best leuk.
- wanneer zag ik die draaihals ook al weer 's op het pad?
- meer spechten dan ik dacht in Heumensoord; en ik te toch zo nauwkeurig!

En door die laatste gedachte: hoe betrouwbaar zijn mijn tellingen eigenlijk? En hoe komen zij aan die aantallen?

Over de wijze van inventariseren wordt in hoofdstuk 3 verantwoording afgelegd. Het klinkt betrouwbaar: daar sta ik, fröbelend in mijn eentje, tegenover dit geweld van wetenschap en manschappen.

Met aandacht lees ik de hoofdstukken voorafgaande aan de soortenbeschrijving. Over de trek in het rivierengebied (hoofdstuk 9) bijv.

En het gevoel bekruijt me, dat ik me daar vorig jaar een beetje voor

Jan ... heb staan tellen. Maar nu moet ik mezelf beschermen: het was niet voor niets. Ik vond het fijn, in mist en wind, en soms met prachtige zonsopgangen. En ik leerde het onderscheid tussen verschillende soorten beter. Waartoe? Nou, gewoon voor mezelf. En kom me niet aan met die blabla van maatschappelijke relevantie. Van die pretentie barst het boek wel in het voorwoord, en in de behandeling van de soorten schemert ZORG ook door. Maar het blijft pretentie. Niet alleen is er in de inleidende hoofdstukken geen hoofdstuk "Ornithologie en Maatschappij" of "Ornithologie en Politiek" of "Ornithologie en Bestemmingsplannen", maar wel is er daarentegen een heel hoofdstuk "Vogelvangst in de hooilanden" (hoofdstuk 6). Kon J.J.Smit niet gepasseerd worden?

Een aantal van die beginhoofdstukken vind ik goed. Ze ontmoedigen mij een beetje (ik heb natuur gekocht; die staat nu in de boekenkast. De zaak kan verrekken), maar scherp en ook mijn kijken. Ze verhullen ook veel. Nergens wordt het wit op blz. 88 verantwoord; Noordse stormvogel, stormvogeltje, vaal stormvogeltje. Zo ook op blz. 137: havikarend, steenarend, bastaardarend. Verderop bijvoorbeeld de paarse strandloper. Lay out, acribie en pretentie zullen hier wel met elkaar gestreden hebben. Het resultaat is verwarrend.

Ik vind het daarom ook zo verwarrend, omdat ik niet begrijp hoe de werkgroep gekomen is tot de grenzen van dit gebied. Het ziet er uit als een blok van zo'n beetje vier maal zo lang als breed, plus een slurf. Door die slurf stroomt de IJssel. Ze noemen het "Het gebied van de Grote Rivieren". Die slurf is 'nog gauw' even geïnventariseerd (zie kaart op blz.19). Hing die er inderdaad maar bij? En wat hebben het Rijk van Nijmegen en het Montferland met de Grote Rivieren te maken? Komen rivierduinen alleen in het beschreven gebied voor? Waarom is het gebied van de Beerse Overlaat buiten beschouwing gebleven? En de polders noordelijk van Oss?

De gewone vogelaars moeten zich maar troosten. De beginhoofdstukken hadden beter in het Vogeljaar kunnen verschijnen, en de rest was met anders bevlogenen anders geweest, maar het is een fijn boek, gemaakt door liefhebbers.

Ze moeten maar niet moedeloos worden van war zij verzamelden. Er is zoveel dat zij niet wisten. Zij kenden zoveel dagboeken niet en ook niet het 3-delige werk van Luden van Heumen over de vogels van het Heumense Bos in het begin van deze eeuw. Ze moeten zelf maar blijven kijken, de vogelaars, maffe genieters, die als ze serieus worden, zo naïef blijken.

Wat lezers er van vinden:

Na het lezen van de eerste bladzijde in de vorige Mourik werd ik, en ook vele andere leden van de VWG, bang, dat de VWG aan politiek zou gaan doen. Gaan we een politiek actieve rol spelen in de natuurbescherming? Gaan we ons inzetten voor een beter natuurbeheer in het Rijk van Nijmegen? Krijgen we in de toekomst op de vergaderingen van de VWG politieke twistgesprekken? Hoe zien we dit?

De huidige regering wil beslissingen over natuurbescherming, landschapsbeheer en natuurbeheer meer decentraliseren. Meer beslissingen worden in de nabije toekomst niet alleen provinciaal genomen, maar ook regionaal. De beslissingen over de natuur in het Rijk van Nijmegen zullen door de mensen in het Rijk van Nijmegen worden genomen. Er zal dus in de nabije toekomst een beroep gedaan worden op de mensen die de natuur in het Rijk van Nijmegen goed kennen. We moeten ons met z'n allen goed bewust zijn, dat de mooie natuurgebieden rondom Nijmegen zoveel mogelijk behouden moeten blijven. Dit is geen politiek. Nee, dit is een wens van alle natuurliefhebbers. Deze wensen, deze ideeën hebben wij. Als wij daarover praten met onze vrienden, kennissen en burens, dan is de kans groter dat de natuur behouden blijft. Nijmegen is vooral door zijn prachtige omgeving, volgens velen, één van de mooiste steden van Nederland. Laten we ons dat bewust zijn en laten we dat zo houden. Dat is geen politiek. Nee, dat is je best doen om het mooie te behouden. Als wij, leden van de VWG, niet actief denken en enthousiast praten over de natuur, wie zal het dan wel doen? Laat zoveel mogelijk mensen in Nijmegen weten hoe mooi het is. Er zijn weinig mensen die het beter weten dan de leden van de VWG. De natuur zal alleen dan mooi blijven, als velen dat willen.

Conclusie: Geen politiek bedrijven; maar wel een ieder die het horen wil, laten weten hoe mooi het is. En dat we het graag zo, of nog beter, willen houden.

Als U voor uw eigen tuintje zorgt, is dat toch ook geen politiek?

★ Hugo de Vries, Weezenhof 32-67, Nijmegen.

WATERSPIEGELINGEN door Annie Dillard.

Deze keer willen wij graag eens uw aandacht vestigen op een zeer bijzonder boek; enerzijds bijzonder omdat het niet direct past in de groep "Ornithologische Literatuur" waarin wij gewoonlijk ons heil zoeken (en vinden(?)), anderzijds omdat dit boek, dat echt puur natuur is, op een heel andere leest geschoeid is als wat in dit genre gangbaar is.

Annie Dillard, de jonge Amerikaanse schrijfster van deze "Waterspiegelingen", ontving voor dit werk de Pulitzer-prijs; waarachtig geen geringe onderscheiding, en, naar onze mening, volkomen terecht.

Annie Dillard schrijft over de natuur in het bos achter haar huis; zij schrijft een heel boek vol met mijmeringen en bespiegelingen over de meest simpele dingen die zijn en gebeuren in die natuur. Zij doet dit met de verheven taal van de dichter maar in die poëtische schoonheid schuilt de wijsheid van een groot filosoof. Zij is geen waarmeester, die beschrijft wat zij ziet, nee, wat zij schrijft heeft zij van binnen uit ervaren, heeft zij beleefd in een heel andere wereld; zij is kikker geweest in de wereld van de kikkers en lijster in de wereld van de lijsters, zij is sneeuwvlok geweest en boomblad.. Pilgrim at Tinker Creek, zoals de oorspronkelijke titel luidt, is geen boek om in een adem uit te lezen, maar wel een boek om op je nachtkastje te leggen om er steeds weer naar te grijpen om er telkens weer door geboeid te worden. Ik kan de sfeer van dit boek misschien het beste laten proeven door het volgende fragment waarin Annie Dillard vertelt hoe zij op een avond getroffen werd door een boom in het licht van de ondergaande zon:

"Op een dag dat ik langs Tinker Creek wandelde "en aan niets in het bijzonder dacht, zåg ik de "boom met de lichtjes. Op het achtererf stond "de ceder waarin de tortelduiven gaan slapen, "als verzadigd van licht, als verheerlijkt, elke "cel vol trillend vuur. Ik stond op het gras "en er waren lichtjes in, stond op gras dat een "en al vuur was, ik was enkel aandacht, enkel "droom. Het was geen zien, eerder een voor het "eerst gezien worden, als verlamd en sprakeloos "onder de blik van een verheven kracht... Heel "mijn leven was ik een klok geweest en wist dat "niet töt dat moment dat ik geluid werd.

Dit boek, in paperback uitvoering uitgegeven door J.H.Gottmer te Haarlem, kost f 24,50. Van harte aanbevolen.

Voor nadere bijzonderheden, zie pagina 138 - 139 - 140.

- zaterdag 27-10 : SOVON-telling
- zaterdag 03-11 : SOVON-telling
- zaterdag 10-11 : SOVON-telling (2x)
- maandag 12-11 : Vergadering Stootvogel- en SOVON-tellingen
- donderdag 15-11 : Filmavond Vogelbescherming
- zaterdag 17-11 : Rivierentelling
SOVON-telling
- zaterdag 24-11 : SOVON-telling
- zaterdag 01-12 : SOVON-telling
- week-end 07-12 : Stootvogeltelling
- zondag 09-12 : SOVON-telling
- zaterdag 15-12 : Rivierentelling
SOVON-telling
- zaterdag 22-12 : SOVON-telling
- zaterdag 29-12 : SOVON-telling
- week-end 04-01 : Stootvogeltelling
- zondag 06-01 : SOVON-telling
- zaterdag 12-01 : Rivierentelling
SOVON-telling
- zondag 13-01 : SOVON-telling
- zaterdag 19-01 : SOVON-telling

IN DIT NUMMER:

Redactioneel	133
Van de Bestuurstafel	134
Activiteiten	135
idem	139
SOVON - bericht	136
Stootvogeltellingen	140
Waarnemingen, mei - augustus 1979	141
Vogels van de Grote Rivieren (aankondiging)	151
Ethologie van de Kleine Zwaan	152
Moeilijke Soorten, Witgatje en Bosruiter	160
Moeilijke Soorten, Buizerd en Ruigpootbuizerd	161
Vogels en de Wet	162
Riviertellingen in het Seizoen '78 - '79	163
Soortenjagen	166
Vogels van de Grote Rivieren (bespreking)	169
Boeken - Verslagen - Berichten	172

